

JAROSŁAW KRÓLEWSKI

Wydział Humanistyczny
Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie

ŁEMKOWIE W DOBIE SPOŁECZEŃSTWA INTERNETOWEGO

WSTĘP

Gwałtowny rozwój Internetu w ostatnim dziesięcioleciu przerósł najbardziej optymistyczne prognozy, kreślone w ciągu kilku minionych lat przez specjalistów zajmujących się szeroko rozumianą tematyką Sieci. Ponadto dostarczył naukowcom, zarówno dziedzin technicznych, jak i humanistycznych nowych tematów badań i obszarów analizy życia społecznego. Dostęp do Internetu jest coraz bardziej powszechny, a ilość oferowanych usług i nowych technologii sprawia, że zdecydowanie częściej rezygnujemy z otaczającego nas realnego świata na rzecz wirtualnego, z jednej strony tak bliskiego, gdyż kryjącego się tuż za ekranem komputera, z drugiej wybitnie abstrakcyjnego, niezbadanego i wciąż zaskakującego.

Z dnia na dzień człowiek stał się uczestnikiem tworzącego się społeczeństwa informacyjnego (Webster 2002), a dokładniej rzecz ujmując społeczeństwa internetowego, gdyż to właśnie sieciowy rodzaj komunikacji wiedzie obecnie prym wśród nowych mediów¹. Internet to współcześnie arena, w obrębie której codziennie jesteśmy świadkami pojawiania się nowych relacji międzyludzkich, świeżych problemów, spektakularnych emocji a także zjawisk, które dotychczas człowiekowi nieinternetowemu były całkowicie obce. Polska jest krajem, w którym odsetek liczby internautów „nie osiągnął jeszcze poziomu nasycenia, a jednocześnie liczba nowych użytkowników gwałtownie wzrasta” (Krejtz, Nowak 2009: 7). Według badań, przeprowadzonych przez CBOS w 2009 roku, w Polsce na co dzień z dobrodziejstw Internetu korzysta około 56% społeczeństwa². Dane te są dowodem coraz większego wpływu technologii internetowych na życie człowieka oraz formy jego partycypacji w ramach wirtualnej wspólnoty.

Spółeczność internautów jest w szczególności wyrazem wartości ponowoczesnych, nieskrępowanych i wolnych od schematów. W dużej mierze, tożsamość

¹ *Rosnie wykorzystanie Internetu*. Dokument dostępny: <http://www.egospodarka.pl/40789,Rosnie-wykorzystanie-Internetu,1,39,1.html>, odczyt: 18.01.2010.

² *Korzystanie z Internetu*, „Komunikat z badań CBOS” 2009, nr BS/96/2009. Dokument dostępny: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2009/K_096_09.pdf, odczyt: 18.01.2010.

i identyfikacja osób będących częścią cyberprzestrzeni jest cechą raczej ulotną i okazjonalnie się wyłaniającą. Pojawienie się Internetu jest „również przejawem dostosowania się technosfery do kształtu relacji właściwych społeczeństwom ponowoczesnym” (Mazurek 2006: 114).

Rola Internetu nie ogranicza się jednak tylko i wyłącznie do wymiany i produkcji informacji, medium to w sposób znaczący przyczynia się również do szerzenia i popularyzacji kultury i tradycji mniejszości narodowych i etnicznych, często stając się istotnym narzędziem w pewien sposób scalającym te grupy. To właśnie cyberprzestrzeń pozostaje pod znaczącym wpływem „podziałów występujących w przestrzeni „realnej”, znajdującej w społecznej przestrzeni Internetu swoje odbicie” (Siuda 2008: 130).

Głównym celem tego artykułu jest przedstawienie wizerunku mniejszości łemkowskiej w Internecie, a także zasygnalizowanie pozytywnego wpływu tego medium dla podtrzymania kultury i tradycji etnicznej tejże społeczności.

Łemkowie jest to mniejszość narodowa (etniczna), która zamieszkuje obecnie głównie tereny Beskidu Niskiego, a także polskich ziem zachodnich, na które większość z nich po akcji Wisła z 1947 roku, została przesiedlona i nie powróciła na swoją ojcowiznę.

Nazwa Łemkowie pochodzi według większości etnografów i antropologów od słowa łem, które było często używane przez przedstawicieli tej mniejszości w życiu codziennym i oznaczało w polskim rozumieniu ‘ale’, ‘tylko’. Historię Łemków można ująć w dwóch znaczących przedziałach czasowych. Pierwszy z nich to okres do 1947 roku, czyli wspomnianej akcji Wisła, podczas którego mniejszość łemkowska przeżywała lata swojej świetności i rozwoju, oraz drugi, czyli czas po 1947 roku, gdy ludność łemkowska doświadczała poczucia bólu i dewastacji po akcji przesiedleńczej (Nowak 2003: 107).

Łemkowie to ponadto przykład grupy charakteryzującej się „złożonym kontekstem tożsamościowym” (Nowak 2004: 49), zarówno jeśli chodzi o przywiązanie do tradycji i kultury przeszłych pokoleń, jak i problemów związanych ze współczesną samoidentyfikacją zarówno narodową, jak i etniczną. Dylematy tożsamościowe Łemków z pewnością nie służą wzmocnieniu więzi łączących nowe pokolenia tejże grupy, warto więc przyglądać się bliżej wszystkim mechanizmom jednoczącym tę mniejszość, w tym również mediom, takim jak Internet, w których to tożsamość wielokrotnie podlega negocjacji (Miciukiewicz 2005: 405), w zależności od kontekstu sytuacyjnego, a więc również kulturowego.

Trudno nie zgodzić się z badaczami, którzy w swoich tezach przekonują, że Internet w dużej mierze przyczynia się do uproszczenia oraz częściowego spłylenia relacji międzyludzkich (Katz, Rice 2002: 200-227), z tego też względu warto zauważyć, że przestrzeń społeczna Internetu to specyficzny inny świat, który tętni swoim, wielokrotnie odrębnym od realistycznej codzienności życiem i dlatego w takiej formie winien być analizowany. To właśnie w obrębie społecznej przestrzeni Internetu „musimy dokonać autoprezentacji [...], samookreślenia: jacy jesteśmy, co lubimy, jakie są nasze zainteresowania” (Lis 2007: 327).

Spoglądając na mniejszości narodowe czy też etniczne z punktu widzenia badacza społeczności internetowych warto podkreślić, że „sieć ma niebagatelny udział w kształtowaniu postaw kulturowych” (Loewe, 2005: 128), które w wielu przypadkach właśnie poprzez doświadczenia związane z Internetem zostały obudzone oraz często na nowo odkryte przez jego użytkowników. Szczególnie interesujący staje się również fakt, że formy przekazu kulturowego, zostały upublicznione poprzez komunikację sieciową na międzynarodową skalę. Dostęp do wypowiedzi, relacji, komentarzy, multimediów a także digitalnych wersji dorobku kulturowego i tradycji wielu pokoleń jest na wyciągnięcie ręki.

Wiedza, będąca spoiwem społeczeństwa informacyjnego, przekazywana poprzez łącza internetowe, to często główne źródło informacji o toczącym się wokół nas życiu, a co za tym idzie jest to materiał, który istotnie wpływa na sposób postrzegania otaczającej nas rzeczywistości. Badanie kontekstu kulturowego Sieci w ramach, którego funkcjonują przedstawiciele różnych grup mniejszościowych, wydaje się być działaniem jak najbardziej zasadnym dla prawidłowego zrozumienia procesu zrzeczania się tych grup w obrębie Internetu.

Zawartość artykułu została podzielona na trzy części. W pierwszej przedstawiono podstawowe założenia metodologiczne, którymi posłużono się podczas analizy materiałów internetowych. W drugiej zaprezentowano wpływ wyszukiwarek sieciowych na sposób prezentacji informacji o mniejszości łemkowskiej w Internecie. W ostatnim fragmencie pracy przedstawiono rolę Internetu w podtrzymywaniu kultury i tradycji Łemków na podstawie studium przypadku jednego z portali internetowych.

METODOLOGIA BADAŃ

Choć wielu specjalistów uważa, że Internet coraz częściej wymyka nam się spod kontroli, ze względu na ilość informacji czy też treści, które są w nim popularyzowane, to wbrew pozorom jest on zdecydowanie bardziej uporządkowany niż mogłoby się to wydawać. Rolę narzędzi porządkujących przestrzeń internetową przejęły w dużej mierze komercyjne wyszukiwarki internetowe.

Prace nad metodologią badawczą rozpoczęła analiza aktualnych danych dotyczących wyszukiwarek internetowych na polskim rynku³. W dużej mierze to właśnie te narzędzia pełnią rolę swoistych *gatekeeperów* (Tarkowski, Hofmokr 2005: 60), jeśli chodzi o prezentację rezultatów wyszukiwania informacji w Sieci.

Według najnowszych danych, prezentowanych przez serwis ranking.pl, najpopularniejszą wyszukiwarką internetową w Polsce jest produkt marki Google, który cieszy się niemal 95%⁴ poparciem wśród użytkowników Sieci. Dane te w żaden sposób nie odbiegają od międzynarodowych tendencji, według których to właśnie Google

³ Analiza nie obejmowała charakterystyki algorytmów wyszukiwania, a także działania mechanizmów wyszukiwania treści w Internecie.

⁴ Gemius SA, gemiusTraffic, 21.12.2009 – 27.12.2009, Dokument dostępny: <http://www ranking.pl>, odczyt: 17.01.2010.

śledzi i analizuje krok po kroku każdą, najmniejszą aktywność użytkownika w Internecie, poczynając od sprawdzania ustawień jego przeglądarki webowej, listy wyszukiwanych przez użytkownika słów czy nawet zdjęć i map wyświetlanych podczas codziennych, rutynowych czynności (Reppesgaard 2009: 14-47).

Wszechobecność i wszechmoc firmy Google w Internecie zdecydowała, że na użytek analiz prezentowanych w tym artykule, podczas badań nad strukturą serwisów internetowych posłużono się wyszukiwarką Google.pl.

Pierwszy etap analizy polegał na pozyskaniu danych, otrzymywanych przy użyciu popularnej funkcji automatycznych podpowiedzi (Google Suggest), która na podstawie początkowych znaków odpowiednich słów oraz „informacji na temat względnej popularności częstych wyszukiwań”⁵ prezentuje użytkownikowi wyrażenia najczęściej wyszukiwane w Internecie (w ramach określonej tematyki).

Tab. 1. Google Suggest – propozycje podpowiedzi dla poszczególnych zapytań (odczyt: 17.01.2010)

Zapytanie	Ilość istotnych podpowiedzi	Prezentowane podpowiedzi (uwzględniające kolejność)
Lem	8	„Lemkowie”, „Lemkowie w Polsce”, „Lemkowszczyzna”, „Lemkowie ciekawostki”, „Lemkowskie piosenki”, „Lemkowie kultura”, „Lemkowie zwyczajaj”, „Lemkowie wikipedia”
Lemko	10	„Lemkowie”, „Lemkowie w Polsce”, „Lemkowszczyzna”, „Lemkowie ciekawostki”, „Lemkowskie piosenki”, „Lemkowie kultura”, „Lemkowie zwyczajaj”, „Lemkowie wikipedia”, „Lemkowiada”, „Lemkowska Watra”
Lem	0	–
Lemko	10	„Lemkowie”, „Lemkowyna”, „Lemkowyna.net”, „Lemko Tower”, „Lemko.org”, „Lemkowie w Polsce”, „Lemkos”, „Lemkowszczyzna”, „Lemkowiada”, „Lemkowie zwyczajaj”

Google
Polska

lem	26 200 wyników	Suchanie zaawansowane
lemkowie	26 200 wyników	Narzędzia wyszukiwania
lemkowie w polsce	66 100 wyników	
lempicka	1 910 000 wyników	
lemkowszczyzna	76 800 wyników	
lemata	24 800 wyników	
Reklama: lemkiwie ciekawostki	2 750 wyników	polish
lemkowskie piosenki	8 830 wyników	
lemkowie kultura	21 800 wyników	
lemkowie zwyczajaj	6 760 wyników	
lemkowie wikipedia	2 730 wyników	
	zamknij	

Rys. 1. Google Suggest – przykładowe propozycje podpowiedzi dla zapytania „Lem” (odczyt: 17.01.2010)

⁵ Funkcje: Google Suggest – Jak generowane są propozycje zapytań? Dokument dostępny: <http://www.google.com/support/websearch/bin/answer.py?hl=pl&answer=106230>, odczyt: 17.01.2010.

Wyszczególnienie danych z tabeli 1., posłużyło identyfikacji najpopularniejszych zapytań wprowadzanych przez internautów, poszukujących informacji na temat mniejszości łemkowskiej. Wyniki podpowiedzi zaprezentowano na przykładzie czterech zapytań, dwa z nich (lem, łem) uznawane są za podstawę etnograficzną nazw: Lemko, Lemko (Nowak 2003 : 7), dla których również przetestowano usługę Google Suggest.

Na podstawie powyższych wyników, biorąc pod uwagę zapytania, dla których otrzymano maksymalną (10) ilość istotnych podpowiedzi, możemy zaobserwować istotny związek pomiędzy prezentowanymi podpowiedziami a poszukiwanymi słowami.

Okazuje się, że dla słowa Lemko otrzymaliśmy wyniki wyszukiwań, które w większej ilości przypadków niż dla zwrotu łemko prowadzą do witryn redagowanych przez osoby mocno powiązane z kulturą łemkowską. Wyniki wyszukiwania dla frazy łemko, to w większości strony statyczne, uwzględniające witryny prezentujące konkretne, niezmiennające się często informacje na temat mniejszości łemkowskiej.

Co ciekawe, wśród witryn, które uzyskaliśmy dla zapytania Lemko (lemkowyna.net, lemko.org), w tzw. meta tagach kodu źródłowego stron, wśród słów kluczowych oraz opisu dokumentu, wyodrębnionych dla poprawnego indeksowania strony przez wyszukiwarki internetowe, również napotykałyśmy słowa w większości pochodzące z języka badanej mniejszości (lemko, lemkowyna, lemkiwyszczyna, Lemki, Lemkivshchyna, Lemkovyna, Rusyn, Rusini, Rusnak, Lemaky). Pomędzy witrynami prowadzonymi w języku ojczystym łemków (lub w części prowadzonymi w tym języku), a wynikami wyszukiwania serwisu Google obserwujemy więc ciekawe zależności.

Dowodzi to istnienia, pośród witryn traktujących o sprawach łemkowskich, elementów specyficznej swojskości, objawiających się mocnym przywiązaniem do języka narodowego. Swojskość ta jest swoistym przejawem izolowania się, niekoniecznie wzmocnionego przez kulturowo akceptowalne stereotypy, przedstawicieli mniejszości w stosunku do tak zwanych *obcych* (Wojakowski 2007: 72-100). Warto również zaznaczyć, że podczas standardowej procedury wyszukiwania słów Lemko i łemko poprzez serwis Google.pl otrzymano następujące wyniki:

Tab. 2. Google.pl – wyniki wyszukiwań dla fraz „łemko”, „lemko” (odczyt: 17.01.2010, godz. 19:34⁶)

Fraza	łemko	Lemko
Ogólne wyniki wyszukiwania (wskazania dla stron internetowych)	497 000	80 200
Ostatnie 24h	63	62
Ostatni tydzień	330	330
Ostatni rok	78 400	78 700
Ogólne wyniki wyszukiwania (wskazania dla elementów graficznych)	12 000	10 900
Ogólne wyniki wyszukiwania (wskazania dla filmów wideo)	715	715

⁶ Wyniki zrealizowano w oparciu o standardowe ustawienia wyszukiwarki Google.pl z wyłączonymi filtrami danych, bez definiowania kategorii.

Powyższa tabela pokazuje rozkład ilościowy wyników pochodzących z wyszukiwarki Google.pl. Jak można zauważyć, zasoby internetowe są bogate w treści dotyczące mniejszości łemkowskiej. Świadczy o tym ilość wyników wyszukiwania dla poszczególnych słów, zarówno jeśli chodzi o materiały tekstowe, jak i multimedialne. Powyższe dane ilościowe wyszukiwań dowodzą stosunkowo wysokiego zainteresowania internautów (niekoniecznie przedstawicieli społeczność łemkowskiej) tematyką mniejszości łemkowskiej.

Przedstawiony tu mechanizm analizy wyników wyszukiwania konkretnych wyrażeń językowych, miał na celu zaprezentowanie dwóch bardzo istotnych scenariuszy działań użytkowników w Internecie. Mechanizm podpowiedzi (Google Suggest) oraz wyszukiwarka internetowa (Google Search), dostarczyły nam podstawowych informacji o zasobach sieciowych dotyczących Łemków, a także ukazały tematykę łemkowską najczęściej poszukiwaną w Sieci.

ROLA INTERNETU W PODTRZYMIWANIU KULTURY I TRADYCJI ETNICZNEJ ŁEMKÓW

Kolejnym etapem analizy zasobów sieciowych było wyłonienie dynamicznych serwisów internetowych o znamionach mikrospołeczności (skupiających przedsta-

Tab. 3. Porównanie łemkowskich witryn internetowych⁷

Informacje o witrynie			
Tytuł strony	Łemkowsko-Ukraiński wortal internetowy WERCHOWYNA	Lemkowyna – Twój portal	Jesteśmy członkiem Światowej Rady Rusinów: Stowarzyszenie Łemków
Adres URL	http://werchowna.nazwa.pl	http://lemkowyna.net	http://stowarzyszenielemkow.pl
Cechy i funkcjonalności analizowanych witryn internetowych			
Rok uruchomienia	2002	2005	2006
Sekcja aktualności	+	+	+
Rejestracja	+	+	+
Forum	+	+	+
Księga gości	+	+	+
Galeria	+	+	+
Komentarze poza forum	–	+	+
Wyszukiwarka na stronie głównej	–	–	+
Linki	+	+	+
Język wiodący	polski	łemkowski	polski

⁷ Na potrzeby artykułu zaprezentowano skróconą wersję analizowanych właściwości (10) – wersja oryginalna obejmowała dwadzieścia jeden funkcjonalności charakteryzujących witryny internetowe.

wicielei mniejszości łemkowskiej), które mieszczą się w podstawowym, społecznym standardzie projektów WEB 2.0 (tabela 3.), czyli w konsekwencji spełniających następujące założenia: aktywne zaangażowanie użytkowników strony w jej tworzenie, stosowanie folksonomii, uczestnictwo użytkowników w dyskusjach grupowych czy też możliwość komentowania treści umieszczanych w ramach portali internetowych (O'Reilly 2005; Piotrowski 2008: 87). Na podstawie wyników wyszukiwań, analizy linków poszczególnych witryn i ich powiązań wybrano trzy strony internetowe odpowiadające przyjętemu schematowi. Dla porównania struktury witryn zastosowano zestaw cech i funkcjonalności charakteryzujących nowoczesne strony internetowe, w tym również strony WEB 2.0.

Warto zauważyć, że każda z prezentowanych witryn internetowych istnieje w sieci dłużej niż 5 lat. Świadczy to o dużej determinacji ich twórców a także sugeruje wsparcie ze strony społeczności łemkowskiej, odwiedzającej witrynę oraz aktywizującej swoje działania w ramach wyodrębnionych serwisów internetowych. Portal Lemkowyna.net zdecydowanie wyróżnia się na tle pozostałych serwisów przede wszystkim językiem łemkowskim, który dominuje niemal w każdym elemencie witryny.

Język jest jednym z najistotniejszych elementów samoidentyfikacji Łemków (Mucha 2005: 293), czego w dużej mierze przejawem jest serwis Lemkowyna.net. Z uwagi na dużą specyficzność (liczba użytkowników, język, nowoczesne technologie) tego portalu, przeprowadzono analizę jego struktury informacji. Według statystyk prezentowanych przez osoby zarządzające serwisem, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy 2009 roku, zaobserwowano stosunkowo wysoką, stałą liczbę odwiedzin portalu przez użytkowników. Wyniki dla poszczególnych miesięcy prezentuje poniższa tabela:

Tab. 4. Statystyki oglądalności serwisu Lemkowyna.net według twórców witryny⁸

2009						
Miesiąc	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
Liczba odsłon	45626	34871	32754	41157	56852	44247

Lemkowyna.net jest serwisem opartym o darmowy system zarządzania treścią (CMS) – *Mambo* połączony z autorskim projektem szablonu graficznego serwisu, przygotowanym przez twórców witryny. Tytuł strony: Lemkowyna – Twój portal jasno sugeruje, że jest to strona społeczności łemkowskiej. Zaimek dzierżawczy *Twój* podkreśla, że witryna jest *dobrem wspólnym* (Hofmokl 2008) tworzonym przez Łemków i dla Łemków.

Tematem przewodnim graficznego nagłówka strony, są dwa elementy. Pierwszy z nich to herb Łemków (Karpatorusinów) widoczny w prawej części strony, ukazujący wizerunek brązowego niedźwiedzia. Drugim równie istotnym motywem jest

⁸ Dokument dostępny: <http://lemkowyna.net/index.php?option=content&task=view&id=1111&Itemid=2> (wyniki obrazują liczbę odsłon strony wraz z podstronami według poszczególnych miesięcy), odczyt: 17.01.2010.

- strona główna
- kultura
 - kalendarz imprez
 - poezja
 - teksty
 - czasopisma
 - łemkowski Jeruzalem
 - filmy
 - organizacje
 - artyści
- nowości
 - archiwalne wiadomości
- szkoła języka
 - lekcje łemkowskiego języka
- forum
- czat
- zarejestrowani użytkownicy
- fotografie
- dział popis się
- humor
- muzyka
- adresy użytkowników
- dział pobierania plików
- linki
- kontakt
- archiwum

Rys. 2. Struktura portalu Lemkowyna.net

widok krajobrazu, przedstawiającego ziemię ukochane przez Łemków, którego wizualizacja wzmocniona jest przez zwrot „Czy pamiętasz?” do osób odwiedzających portal, odwołujący się do wspomnień, czasów szczęśliwych, które przeminęły. Zabieg zastosowany w nagłówku ma (w domyśle) na celu, przenieść użytkownika w świat łemkowskiej kultury i tradycji. Wygląd nagłówka uzupełnia stylizacja na wzorec *chyży* (klasycznego domostwa) wzbogacona o zdjęcie cerkwi. Strona ze względu na darmowe oprogramowanie w niej zastosowane wpisuje się w ogólną przyjętą budowę witryn internetowych. W centralnym jej miejscu umieszczono najświeższe aktualności dotyczące życia Łemków. W lewej części strony znajdują się blok nawigacyjny, umożliwiający przejście do poszczególnych materiałów i funkcji udostępnionych w portalu. W prawym bloku witryny, autorzy projektu umieścili aktualne informacje dotyczące najnowszych wydawnictw książkowych, czasopism, a także aktualnych

Головне Меню

- Хітка
- Культура
- Новини
- Вікіпедія
- Бєсїда
- Читанє
- Нашы люди
- Фотослєдженє
-
- Помкє са
- Закученє курчє
- Музыка
- Архїтектурє
- До старє мїнкє
- Музузє
- Бєсїда в будє!
- Архїву
-
- Нашє да нєс
- Вєсєна на сторїнкє

Архїтектурє

Нашє коментарї

«Przeby...» by dno

Лєгуємє

Лєгє

Рєдє

Вєсє мєрєна

Учєбнїк

Зєбєлє єсє гєсєлє

Чєсєтє на зарєєстрацїє

Рєєїстрацїє

Прїсєтємє

Актуєлє нє мєсєтє

На чєтєтї:

Слєдєтємє

70000 Слєдєчєцєв

На сайтє

24 годє

Прїсєтє

Забєлє в Осєкує

06.02.2016.

МАДАНА: Країє

23.01.2016

Сємєнтєуємє

1

1 Як бєлє на Мєлєтєтє? Дєлє бєлє прїсєлєтє? Бє прїсєлєтє!

1 Як бєлє бєлє «Сємєнтєуємє»? Бєлє рєдє і акулємє нєбєлє їстє єстє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє!

Алє мє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє!

Бєсїда...

«Одлєчємєлєкє, котрє єлє мї рєдєбєлєлє мє дєлє!»

Одлєчємєлєкє з тємєтєчєх Вєтєр вє дєлє!»

Єстє рємєлєтєм з тємєтєчєх Вєтєр вє дєлє!»

Кєтєрєкє Рєчє

Вєсє о кїжкї Імєм вїдєлє

Плїтєвє Рєчє

Вєсє о плїтї Імєм вїдєлє

Чєсєнє ВЄСЛІДЯ

Чєтєлє артукулє Імєм вїдєлє

Прїсєтє Рєчє

Забєлє в Осєкує

06.02.2016.

МАДАНА: Країє

23.01.2016

Сємєнтєуємє

1

1 Як бєлє на Мєлєтєтє? Дєлє бєлє прїсєлєтє? Бє прїсєлєтє!

1 Як бєлє бєлє «Сємєнтєуємє»? Бєлє рєдє і акулємє нєбєлє їстє єстє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє!

Алє мє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє! Бєлє єстє!

Бєсїда...

«Одлєчємєлєкє, котрє єлє мї рєдєбєлєлє мє дєлє!»

Одлєчємєлєкє з тємєтєчєх Вєтєр вє дєлє!»

Єстє рємєлєтєм з тємєтєчєх Вєтєр вє дєлє!»

Кєтєрєкє Рєчє

Вєсє о кїжкї Імєм вїдєлє

Плїтєвє Рєчє

Вєсє о плїтї Імєм вїдєлє

Чєсєнє ВЄСЛІДЯ

Чєтєлє артукулє Імєм вїдєлє

Прїсєтє Рєчє

Забєлє в Осєкує

06.02.2016 / Zabawa 06.02.2016

Прєчєтєлє вїдєлєтє о оргєнїзуєчї 6 лєтєгє забєлє в Осєкує к. Лєбїлє. Вєсє чєтєлєтє в дрїбнїцєх.

Вїдєлєтє прєкєжєлє Ярєслєв Гєлєдєк.

Прєсєчєтєлє вїдєлєтє о оргєнїзуєчї 6 лєтєгє забєлє в Осєкує к. Лєбїлє. Вєсє чєтєлєтє в дрїбнїцєх.

Вїдєлєтє прєкєжєлє Ярєслєв Гєлєдєк.

Вїдєлєтє прєкєжєлє Ярєслєв Гєлєдєк.

Сємєнтєує (0 коментарї)

Дрїбнїцє...

Стєтїстїкє сторїнкє www.lemkowyna.net / Statystyka storony www.lemkowyna.net

VII - XII 2009

Обєрнїтє нєсїєнє стєтїстїкє одїєднє нєшєлє сторїнкє прєз дрїбнє полєвуєтє 2009 рєкє. Вїкєлєнє чєслє рєчєлєтє одїєднїєм кєждєлє пєдсторїнкє. Дєлєчємє зє Вєсє зєнтєрєсуєнє і актївнїстї!

Обєрнїтє мїєлєсчєнє стєтїстїкє одїєднєм нєшєлє сторїнкє прєз дрїбнє полєвуєтє 2009 рєкє. Вїкєлєнє чєслє рєчєлєтє одїєднїєм кєждєлє рєдєсторїнкє. Дєлєчємє зє Вєсє зєнтєрєсуєнє і актївнїстї!

Сємєнтєує (0 коментарї)

Мєлєнєкє в Лємкївскїх Кєрчїнє вє Врєдєлєвє / Malanka w Lemkowskiej Korczyńce wo Wreclawie

Хрїстєс Рєждєлєтє сїє!

3 нєдєлє Хрїстєвогє Рєждєлєтє і нєдєлєвогє Нєвогє Рєкє 2010 вєсєлємє, слєпєчємє і рєдїєнєм Сєвєтє.

Од нєшєдєнє вє Врєдєлєвє ослєдє ослєдєнє Кєрчїнє Лємкївскє. Сєтє то єлє пєчєтєк і дєлє є пєвєсєчєнє. Нє тєпєр стєрєчєтє тїлє жєбї зєпрєсїтє очєчєк нє Мєлєнєкє 16 сїчєнє нє годє 20:00 прї улє. Сєвєлєсчєлєкї 251 Б (мєрєжє гєлєсєлєм Vєгє з Нєтємєлєм).

Цїнє лєстєкє 80 злє. В цїнє їдлє, плїтє, шємєлєнє і пєлєкнє. Музыкє бєдє дєбєрєнє з CD пєсєрєд нєшєчї і сєуднїєнєм клїмєтїєвє кулєтурєвєх. Рєзєрвєцїє мєжє рєбїтє нє нємєрє тєл. 512 521 252; 501 566 226. Мєжє тїж є-mail: karczma.lemkowska@wp.pl

Сєрєднє зєпєрєшєчєлє!

Rys. 3. Lemkowyna.net – strona główna serwisu

nowości płytowych, dotyczących kultury Łemków. W stopce prócz linków do podstron serwisu zamieszczono banery (graficzne odnośniki) zaprzyjaźnionych witryn internetowych oraz informacje na temat podręcznika do gramatyki języka łemkowskiego na podstawie, którego opracowywana jest witryna.

Autorzy serwisu oraz osoby dodające informacje w portalu, prócz oryginalnej pisowni pochodzącej z języka łemkowskiego, stosują również zapis fonetyczny poszczególnych materiałów tekstowych, co umożliwi osobom nieznającym cyrylicy, a zaznajomionym z formą mówioną języka łemkowskiego, poprawne zinterpretowanie treści zawartych w serwisie.

Ponadto jest to również metoda pośredniej edukacji przygotowana dla osób korzystających z portalu, którzy poprzez dwupoziomowy zapis wiadomości mogą w praktyce sprawdzić i poprawić swoje umiejętności językowe. Struktura portalu Lemkowyna.net jest bogato rozbudowana, a każdy jej element tyczy się innego aspektu życia przedstawicieli mniejszości łemkowskiej.

Duża liczba kanałów komunikacyjnych oferowanych w portalu Lemkowyna.net w połączeniu z nowymi interaktywnymi technologiami, takimi jak: chat, możliwość komentowania treści, galeria, kalendarz wydarzeń, strefa logowania, licznik odwiedzin, newsletter, formularz kontaktowy, sondy internetowe, materiały wideo, forum czy też dział pobierania plików, umożliwiają aktywną partycypację użytkowników portalu w jego codziennej rozbudowie o nowe treści, zarówno te dotyczące wiadomości z gazet, informacji o wydarzeniach kulturalnych, religijnych i innych, jak również te, które są bezpośrednim wynikiem ciągłego tworzenia się kultury i tradycji Łemków, takich jak wiersze, teksty o wydźwięku naukowym czy też inne wytwory łemkowskiej kultury.

Widzimy więc, że Łemkowie w sposób bardzo sprawny wykorzystują Internet w reprodukcji elementów własnej kultury i dorobku przeszłych pokoleń. Dotyczy to zarówno serwisów internetowych, typowo informacyjnych, które dotyczą historii Łemków, ich pochodzenia oraz momentów dla nich przełomowych, jak również portali społecznościowych, w których Łemkowie aktywizują się poprzez dyskusje nad sprawami bieżącymi i historycznymi, dzielą się prywatnymi fotografiami, a także materiałami dotyczącymi szeroko rozumianej kultury Łemków.

PODSUMOWANIE

Powyższa analiza jest jedynie pewnym wycinkiem tematyki badań nad mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Internecie, którego rola w kształtowaniu się i podtrzymywaniu kultury i tradycji grup mniejszościowych jest coraz istotniejsza. Wraz z rozwojem Internetu literatura na temat metodologii badań internetowych staje się coraz bogatsza, tym samym coraz więcej dowiadujemy się na temat szeroko rozumianego społeczeństwa internetowego, które ze względu na swoją specyficzną konsystencję, sposób podtrzymywania więzi oraz typów relacji w nim panujących, jest tematem zarówno trudnym, jak i pasjonującym.

Niewątpliwie społeczeństwo, którego dziś jesteśmy częścią, zarówno jeśli chodzi o ekonomiczne, kulturowe czy też polityczne wymiary, *staje się* (Sztompka 2005: 526-537) również w obrębie Internetu, którego wpływ na życie jednostki (abstrahując od tego czy jest on pozytywny czy też negatywny) jest ogromny (Szpunar 2005: 383), co sprawia, że wirtualna rzeczywistość, chcąc nie chcąc, jest nieodzownym elementem współczesnej egzystencji człowieka, a „Internet stanowi tkankę naszego życia” (Castells 2003).

Rola Internetu, a także jego kulturotwórcza i folklorotwórcza (Hajduk-Nijakowska 2009: 23-40) funkcja, wywierają istotny wpływ na mniejszości narodowe czy też etniczne, które coraz częściej na masową skalę wykorzystują technologie internetowe w celu komunikacji wewnątrzgrupowej, która wzmacnia więzi przede wszystkim pomiędzy przedstawicielami mniejszości, którzy geograficznie są oddaleni od siebie.

Spoglądając na mniejszości narodowe przez pryzmat badań internetowych warto bliżej przyjrzeć się strukturze i selekcji informacji, które to w dużym stopniu pokazują zdolność grupy do samoorganizowania się, sprawnego komunikowania, a także pracy i zabawy ponad podziałami, które często są widoczne w życiu codziennym.

Okazuje się, że świat Internetu to nie tylko masowa, nieuporządkowana galaktyka płytkich relacji i stosunków międzyludzkich. To również przestrzeń, w której mniejszości narodowe, wielokrotnie mające problem z samoidentyfikacją, w życiu codziennym, realnym mogą znaleźć dla siebie odpowiednie miejsce, w ramach którego sprawnie funkcjonują i rozwijają się.

BIBLIOGRAFIA

- A Report on the Status of the Internet in Iran*, 2005, Iran CSOs Training & Research Center, http://www.genderit.org/upload/ad6d215b74e2a8613f0cf5416c9f3865/A_Report_on_Internet_Access_in_Iran_2_.pdf (odczyt: 08.10.2009).
- Adamska Katarzyna, 1998, *Ludzie obok. Geje i lesbijki w Polsce*, Toruń, Wydawnictwo: Graffiti.
- Adamski Franciszek, 1993, *Ateizm w kulturze polskiej*, Kraków: Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Agnosiewicz Mariusz, 2004, *Ateizm to za mało*, <http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,1232/q,Ateizm.to.za.malo> (odczyt: 15.12.2009).
- Agnosiewicz, Mariusz, 2007, *Kampania „Etyczna szkoła”*, <http://psr.racjonalista.pl/kk.php/s,5657/q,Kampania.Etyczna.szkoła> (odczyt: 15.12.2009).
- Agnosiewicz Mariusz, <http://psr.racjonalista.pl/kk.php/d,254>.
- Akceptacja praw dla gejów i lesbijek i społeczny dystans wobec nich*, 2005, CBOS: Komunikat z badań BS/127/2005.
- Alampay Erwin, 2006, *Beyond Access to ICTs: Measuring Capabilities in the Information Society*, [w:] *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology*, vol. 2, nr 3, s. 4-22.
- Anstead Nicolas, Chadwick Andrew, 2006, *The Anti-War Movement, the Internet and Political Mobilization*, [w:] Gavin Drewry, Steven Haines (red.), *Politics and Conflict: Domestic and International Implications of the Iraq War*, Egham: Royal Holloway, s. 21-30.
- Arts Bas, 2004, *The Global-Local Nexus: NGOs and the Articulation of Scale*, [w:] *Tijdschrift voor Economische Sociale Geografie*, vol. 95, nr 5, s. 498-510.
- Appaduraj Arjun 2005, *Nowoczesność bez granic. Kulturowe wymiary globalizacji*, Kraków: Universitas, s. 10.
- Ashraf Ahmad, 2004, *Iranian Identity iv. In the 19th and 20th Centuries*, [w:] Eshan Yarshater (red.), *Encyclopaedia Iranica*, t. 12, New York: The Encyclopaedia Iranica Foundation, s. 522-530.
- Awantura_o_dwoch_tatusiow*, <http://miasta.gazeta.pl/trojmiasto/1,35612,7097445;html> <http://www-usr.rider.du/suler/psyber/psyber.html>.
- Babbie Earl, 2007, *Badania społeczne w praktyce*, Warszawa: PWN.
- Babiński Grzegorz, 2006, *Współczesna emigracja z Polski na tle trendów światowych. Internacjonalizm i jego konsekwencje*, [w:] *Migracja zarobkowa z Polski do krajów Unii Europejskiej – wyzwania dla państwa. Materiały konferencji zorganizowanej przez Komisję Spraw Emigracji i Łączności z Polakami z Granicą pod patronat Marszałka Senatu Bogdana Borusewicza*, Warszawa: Kancelaria Senatu RP, s. 38-43.
- Ball Philips, 2007, *Masa krytyczna. Jak jedno z drugiego wynika*, Kraków: Insignis.
- Barany Zoltan, 2002, *The East European Gypsies. Regime change, marginality, and ethnopolitics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Barber Benjamin R., 1997, *Dżihad kontra McŚwiat*, tłum. Hanna Jankowska, Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA.
- Bard Aleksander, Sodeqvist Jan, 2006, *Netokracja*, Warszawa: WAiP.

- Barker Mary, Soyez Dietrich, 1994, *Think Locally, Act Globally?* [w:] *Environment*, vol. 36, nr 5, s. 12-35.
- Bartosz Adam, *Nie bój się Cygana. Na dara Romestar*, Sejny: Fundacja Pogranicze.
- Batorski Dominik, 2005, *Internet a nierówności społeczne*, „*Studia Socjologiczne*”, 2 (177), s. 107-131.
- Batorski, Dominik, 2009, *Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych*, [w:] Janusz Czapiński, Tomasz Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2009. Warunki i jakość życia Polaków*, s. 281-309, dostępny: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2009.pdf (odczyt: 20.12.2009).
- Batorski Dominik, Olcoń Marta, 2006, *Prowadzenie badań przez Internet – podstawowe zagadnienia metodologiczne*, „*Studia Socjologiczne*”, 3 (182), s. 99-130.
- Batorski Dominik, Marody Mirosława, Nowak Andrzej (red.), 2006, *Spoleczna przestrzeń internetu*. Warszawa: Academica.
- Baudelaire Charles, 1998, *Malarz życia nowoczesnego*. Seria: *Eseje o Sztuce*. Gdańsk: Słowo/Obraz Terytoria.
- Bauman Zygmunt, *Pusta agora*, „*Gazeta Wyborcza*” z 21-22 maja 2000 r.
- Bednik Anna, 2008, *Bataille pour l'uranium au Niger*, „*Le Monde Diplomatique*”, czerwiec 2008, s. 16.
- Bell Daniel, 1998, *Kulturowe sprzeczności kapitalizmu*, tłum. Stefan Amsterdamski, Warszawa: PWN.
- Bendyk Edwin, 2007, *Neokracja: utopia, czy ład społeczny*, [w:] Marcin Dąbrowski, Maria Zajac (red.), *E-edukacja.net*, Warszawa: Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych.
- Berger Peter, 1988, *Zaproszenie do socjologii*, Warszawa: PWN.
- Berger Peter, Luckmann Thomas, 1983, *Spoleczne tworzenie rzeczywistości*, Warszawa: PIW.
- Białobłocki Tomasz, 2006, *Spoleczeństwo informacyjne: istota, rozwój, wyzwania*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne.
- Bierówka Joanna, 2007, *Internet jako źródło postaw prospołecznych*, „*Studia Socjologiczne*”, 3, s. 15-36.
- Bilewicz Michał, 2007, *Uprzedzając poprawni uprzedzeni*, [w:] *Polityka. Pomocnik Psychologiczny*, wyd. 2, s. 16-20. (“*Polityka*”, 7 (2592) z 17 lutego 2007 r.).
- Binber Bruce, 1998, *Internet and Political Mobilization: Research Note on the 1996 Election Season*, „*Social Science Computer Review*”, vol. 16, nr 4, s. 391-401.
- Blog Ruchu Nigryjczyków na Rzecz Sprawiedliwości „MNJ” (Mouvement des Nigériens pour la Justice), <http://m-n-j.blogspot.com> (odczyt: 8-16.10.2009).
- Bogensberger Hugo, 1984, *O rozprzestrzenianiu się ateizmu w świecie współczesnym*, [w:] Franciszek Adamski (red.), *Socjologia religii. Wybór tekstów*, Kraków: WAM, s. 524-539.
- Boguszewski Rafał, 2008, *Polak – na zawsze katolik? Polska religijność w latach 1989–2008 na podstawie badań CBOS*, „*Więź*”, nr 9, s. 5-25.
- Boguszewski Rafał, 2009, *Dwie dekady przemian religijności w Polsce (komunikat z badań)*, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2009/K_120_09.PDF (odczyt: 15.12.2009).
- Boisbouvier Christophe, *Nicolas Sarkozy achève à tournée sous le signe de la rénovation*, „*RFI*”, 27 marca 2009, www.rfi.fr (odczyt: 10.10.2009).
- Bojar Hanna, 2000, *Mniejszości społeczne w państwie i społeczeństwie III Rzeczypospolitej Polskiej*, Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej, Wrocław: Wydawnictwo FUNNA, Sp. z o.o.
- Borkowski Igor, 2007, *E-exclusion – nowy obszar generowania nierówności społecznych*, [w:] Jarosław Klebaniuk (red.), *Oblicza nierówności społecznych. Studia interdyscyplinarne*, Warszawa: ENETEIA Wydawnictwo Psychologii i Kultury.
- Bourdieu Pierre, 2006, *Dystynkcja. Spoleczna krytyka władzy sądzania*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.

- Bourdieu Pierre, Wacquant Loïc J.D., 2001, *Zaproszenie do socjologii refleksyjnej*, Warszawa: Oficyna Naukowa.
- Boyce Mary, 1988, *Zaratusztrianie. Wiara i życie*, Łódź: Wydawnictwo Łódzkie.
- Brady Ivan, 2009, *Poetyka dla planety. Rozprawa o niektórych problemach związanych z miejscem*, [w:] Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln (red.), *Metody badań jakościowych*, t. 2. Warszawa: PWN.
- Brubaker Rogers, Feischmidt Margit, Fox Jon, Grancea Liana, 2006, *Nationalist Politics and Everyday Ethnicity in a Transylvanian Town*, Princeton: Princeton University Press.
- Brubaker Rogers, 1996, *Nationalism Reframed: Nationhood and the National Question in the New Europe*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Budrowska Bogusława, 2000, *Macierzyństwo jako punkt zwrotny w życiu kobiety*, Wrocław: Wydawnictwo FUNNA, Sp. z o.o.
- Buechler Steven M., 2008, *Teorie nowych ruchów społecznych*, [w:] Krzysztof Gorlach, Patrick H. Mooney (red.), *Dynamika życia społecznego. Współczesne koncepcje ruchów społecznych*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, s. 161-188.
- Buniewicz Adrianna, 2007, *Polscy seniorzy i internet*, [w:] eGospodarka.pl (wersja elektroniczna), dostępny: http://www.egospodarka.pl/20007_Polscy-seniorzy-i-Internet,1,20,2.html (odczyt: 30.10.2009).
- Burke Peter, 2000, *Historia i teoria społeczna*, PWN: Warszawa.
- Caillois Roger, 1997, *Gry i ludzie*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Wolumen.
- Carroll Thomas J., *Słepota. Czym jest, jakie są jej skutki i jak żyć będąc niewidomym*, maszynopis w Bibliotece Centralnej PZN.
- Castells Manuel, 2003, *Galaktyka Internetu. Refleksje nad Internetem, biznesem i społeczeństwem*, Poznań: Rebis.
- Castells Manuel, 2007, *Spoleczeństwo sieci*, tłum. Mirosława Marody i in., Warszawa: PWN.
- Castells Manuel, 2008, *Siła tożsamości*, tłum. Sebastian Szymański, Warszawa: PWN, s. 23-25.
- Chabior Agata, 2000, *Rola aktywności kulturalno-oświatowej w adaptacji do starości*, Radom – Kielce, Ośrodek Kształcenia i Doskonalenia Kadr: Instytut Technologii i Eksploatacji w Radomiu.
- Châtelot Christophe, Bezat Jean-Michel, 2009, *Le président nigérien ouvre la voie du dialogue avec la rébellion touareg*, „Le Monde” z 6 maja, www.lemonde.fr (odczyt : 10.10.2009).
- CIA The World Factbook, 2009, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html> (odczyt: 10.09.2009).
- Cleaver Harry, 1998, *The Zapatista Effect: The Internet and the rise of an Alternative Political Fabric*, „Journal of International Affairs”, vol. 51, nr 2, s. 621-640.
- Ctrl+Alt+Delete: *Iran's Response to the Internet*, 2009, Iran Human Rights Documentation Center, New Haven, Connecticut, <http://www.iranpresswatch.org/wp-content/uploads/2009/05/ctrlaltdelate-irans-response-to-the-internet.pdf> (odczyt: 08.10.2009).
- Cywińska-Milonas Maria, 2002, *Blogi*, [w:] kiosk.onet.pl/art.html?NA=1&ITEM=1102763&KAT=243 (odczyt: 30.06. 2008).
- Czaja Sara, Neil Charness, Arthur Fisk, Christopher Hertzog, Sankaran Nair, Wendy Rogers, Joseph Sharit, 2006, *Factors Predicting the Use of Technology: Findings From the Center for Research and Education on Aging and Technology Enhancement (CREATE)*, „Psychology and Aging”, 21, s. 333-352.
- Czapiński Janusz, Panek Tomasz (red.), 2009, *Diagnoza społeczna 2009. Warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa, Rada Monitoringu Społecznego, dostępny: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2009.pdf (odczyt: 20.12.2009).
- Czapliński Marek, 2006, *Pamięć historyczna a tożsamość śląska*, [w:] Janusz Janeczek, Marek Szczepański (red.), *Dynamika śląskiej tożsamości*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 56-67.

- Danecki Janusz, 1998, *Podstawowe wiadomości o islamie*, t. I, Warszawa: Dialog.
- Dawkins Richard, 2006. *The God Delusion*, Houghton Mifflin.
- Dawkins Richard, 2007, *Bóg urojony*, Warszawa: Wydawnictwo CiS.
- della Porta Donatella, Diani Mario, 2009, *Ruchy społeczne. Wprowadzenie*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Déry Mark, 1997, *Flame wars*, [w:] Mark Déry (red.), *Flame wars: the discourse of cyberculture*, Durham: Duke University Press, s. 1-10.
- Długołęcka Lucyna, 2006, *Niesłyszący i niedosłyszający w Polsce*, „Studia nad językiem migowym”, 1, s. 8-11.
- Dmowska Agnieszka, 2003, *Antyglobalizm a nowe media*, „Studia Medioznawcze”, 3, s. 31-39.
- Doktorowicz Krystyna, 2004, *Społeczności wirtualne – cyberprzestrzeń w poszukiwaniu utraconych więzi*, [w:] Lesław H. Haber (red.), *Społeczeństwo informacyjne: Wizja czy rzeczywistość?*, t. I, Kraków: Wydawnictwo AGH, s. 59-66.
- Dworak Hugo, 2004, *Dostępność informacji w Internecie dla osób niepełnosprawnych*, [w:] Agnieszka Szewczyk (red.), *Informacja – dobra lub zła nowina*, Szczecin: Uniwersytet Szczeciński, s. 179-183.
- Dyda Ewa, 2008, *Emancypacja Emigracji Kobiet*, PL Magazyn 1, <http://www.poloniainfo.se/artykul.php?id=959>.
- Dzieci emigrantów popadają w natłoki*, 2008, <http://www.psychologia.net.pl/serwis.php?level=627&rok=2008>.
- Dziuban Zuzanna, 2008, *Atopia – poza miejscem i „nie-miejscem”*, [w:] Krystyna Wilkoszewska (red.), *Czas przestrzeni*, Kraków: Universitas, s. 301-311.
- Eade John, Drinkwater Stephen, Garapich Michał P., 2006, *Polscy migranci w Londynie – klasa społeczna i etniczność. Raport z badań*, Centre for Research on Nationalism, Ethnicity and Multiculturalism, Surrey: University of Surrey.
- Earl Jennifer, Kimport Katrina, 2008, *The Targets of Online Protest*, „Information, Communication & Society”, vol. 11, nr 4, s. 449-472.
- Eisenstadt Shmuel Noah, 2006, *Cultural Programmes, The Construction of Collective of Identities and the Continual Reconstruction of Primordality*, [w:] Gerhard Preyer (red.), *Neuer Mensch und kollektive Identität in der Kommunikationsgesellschaft*, Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften, s. 135-184.
- Elhadj Ibrahim, 2009, *Saisine de la cour constitutionnelle par Tandja Mamadou*, „La route de l'histoire”, nr 462 z 24 czerwca, s. 1.
- Ellis Desmond, Anderson Dawn, 2005, *Conflict Resolution: An Introductory Text*, Toronto: Emond Montgomery.
- Emigh Rebecca J., Fodor Eva, Szelényi Iván, 2001, *The racialization and feminization of poverty*, [w:] Rebecca Jean Emigh, Iván Szelényi *Poverty, ethnicity, and gender in Eastern Europe during the market transition*, Santa Barbara: Greenwood Publishing Group, s. 1-32.
- Eminson Mary, 2001, *Background*, [w:] Mary Eminson, Robert J. Postlethwaite (red.), *Münchenhausen Syndrome by Proxy Abuse. A Practical Approach*, London: Arnold, s. 17-70.
- Eriksen Thomas H., 2003, *Tyrania chwili: szybki i powolny napływ czasu w erze informacji*, tłum. Grzegorz Sokół, Warszawa: PIW.
- Etling Bruce, John Kelly, 2008, *Mapping Iran's Online Public: Politics and Culture in the Persian Blogosphere*, The Berkman Center for Internet & Society at Harvard University, http://cyber.law.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/Kelly&Etling_Mapping_Irans_Online_Public_2008.pdf (odczyt: 08.10.2009).
- Eurosieroctwo 2008*, 2008, raport sygnałny, Warszawa: Fundacja Prawo Europejskie.
- Eysenbach Gunther, Till James E., 2001, *Ethical issues in qualitative research on internet communities*, „British Medical Journal”, 323, s. 1103-1105, <http://www.bmj.com/cgi/reprint/323/7321/1103> (odczyt: 07.12.2009).

- Fabiś Artur, Wąsiński Arkadiusz, 2008, *Aktywność seniorów w Internecie*, [w:] Artur Fabiś (red.), *Aktywność społeczna, kulturowa i oświatowa seniorów*, Bielsko-Biała: Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej.
- Falavigna Michele, 2003, *Rapport Nationale sur le progres. Vers les objectifs du millenaire pour le developpement*, Niger.
- Flodin Mickey, 1994, *Signing Illustrated. The complete Learning Guide*, New York: The Berkeley Publishing Group.
- Foucault Michel, 1977, *Archeologia wiedzy*, Warszawa: PIW.
- Foucault Michel, 1995, *Historia seksualności*, Warszawa: Czytelnik.
- Frelak Justyna, Roguska Beata, 2008, *Powroty do Polski. Wyniki badań*, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych, <http://isp.org.pl>.
- Friedman Thomas L., 2006, *Świat jest płaski. Krótka historia XXI wieku*, tłum. Tomasz Hornowski, Poznań: Rebis.
- Frieske Kazimierz W., 2008, *Spoleczna marginalność jako koszt systemowy*, [w:] Maria Jarosz (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa, s. 19-41.
- Froehling Oliver, 1997, *The Cyberspace 'War of Ink and Internet' in Chiapas, Mexico*, [w:] „Geographical Review”, vol. 87, nr 2, s. 291-307.
- Garncarek Emilia, 2008, *Dobrowolna bezdzietność w opinii społecznej a doświadczenia bezdzietnych Polaków dotyczące społecznego odbioru decyzji o nieposiadaniu dziecka*, [w:] Ewa Malinowska (red.), *Stereotypy a rzeczywistość na przykładzie wybranych kategorii społecznych*, Łódź: Wydawnictwo Tercja.
- Gawron Grzegorz, Muster Rafał, 2008, *Spoleczeństwo informacyjne w mikroskali. Komputer i Internet w życiu młodzieży szkół ponadgimnazjalnych oraz wśród wymagań pracodawców na tyskim rynku pracy*, „Humanizacja pracy”, 6 (246).
- Giddens Anthony, 2004, *Socjologia*, Warszawa: PWN, s. 271.
- Giddens Anthony, 2005, *Socjologia*, Warszawa: PWN.
- Giddens Anthony, 2007, *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnego kapitalizmu*, tłum. Alina Szulżycka, Warszawa: PWN.
- Goban-Klas Tomasz, 2004, *Media i komunikowanie masowe*, Warszawa: PWN, s. 294, 300.
- Goban-Klas Tomasz, 2005, *Cywilizacja medialna*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Goffman Erving, 1974, *Frame Analysis: an essay on the organization of the experience*, New York: Harper Colophon.
- Goffman Erving, 1981, *Człowiek w teatrze życia codziennego*, Warszawa: PIW.
- Goffman Erving, 2005, *Piętno. Rozważania o zranionej tożsamości*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Goffman Erving, 2007, *Piętno. Rozważania o zranionej tożsamości*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Gordon Milton M., 1978, *Human Nature, Class, and Ethnicity*, New York: Oxford University Press, s. 166.
- Grabowska Marta, 2006, *Wartość dodana Internetu na przykładzie internetowych grup wsparcia*, [w:] Kazimierz Krzysztofek, Michał Podgórski, Marta Grabowska, Albert Hupa, Marta Juza (red.), *Wielka Sieć. E-seje z socjologii Internetu*, wstęp i red. nauk. Jacek Kurczewski, Warszawa: TRIO.
- Grotowska-Leder Jolanta, 2005, *Ekskluzja społeczna – aspekty teoretyczne i metodologiczne*, [w:] Jolanta Grotowska-Leder, Krystyna Faliszek (red.), *Ekskluzja i inkluzja społeczna. Diagnoza – uwarunkowania – kierunki działań*, Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, s. 25-43.
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*, w: <http://www.bundestag.de/dokumente/rechtsgrundlagen/grundgesetz/index.html>.

- Grzybowska Magdalena, 2007, *Bardzo wyraźny nagrobek Anusi*, „Duży Format, Gazeta Wyborcza” z dn. 29 października, s. 10, 11.
- Grzybowski Szczepan, 2009, *Czy internet robi dobrze naszym mózgom?*, dostępny: http://supermozg.gazeta.pl/supermozg/1,91626,7174558,Czy_internet_robi_dobrze_naszym_mozgom_.html (odczyt: 15.12.2009).
- Grzymała-Moszczyńska Halina, Nowicka Ewa, 1998, *Goście i gospodarze. Problem adaptacji kulturowej w obozach dla uchodźców oraz otaczających je społecznościach lokalnych*, Kraków: Zakład Wydawniczy »NOMOS«, s. 143-145.
- Grzywak Andrzej (red.), 2003, *Internet w społeczeństwie informacyjnym*, Dąbrowa Górnicza: WSB.
- Gurr Ted, 2000, *Peoples versus States: Minorities at Risk in the New Century*, Washington: United States Institute of Peace Press.
- GUS, 2008, *Prognoza ludności na lata 2008-2035*, dostępny: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_L_prognoza_ludnosci_na_lata2008_2035.pdf (odczyt: 30.11.2009).
- Habielski Rafał, 1999, *Życie społeczne i kulturalne emigracji*, Warszawa, Biblioteka Więzi.
- Hajduk-Nijakowska Joanna, 2009, *Folklorotwórcza funcka mediów*, [w:] Gabriela Gańczarczyk, Piotr Grochowski, *Folklor w dobie Internetu*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, s. 23-40.
- Hampton Keith, Wellman Barry, 2000, *Examining Community in the Digital Neighborhood: Early Results from Canada's Wired Suburb*, [w:] Ishida Tōru, Katherine Isbister (red.), *Digital Cities: Technologies, Experiences, and Future Perspectives*, Heidelberg: Springer-Verlag, s. 475-92.
- Hine Christine, 2000, *Virtual Ethnography*, London: Sage.
- Hine Christine, 2000a, *Virtual Ethnography*, materiał konferencyjny, dostępny: <http://socantcafe.org/uploads//2009/10/hine-2000-virtual-ethno.pdf> (odczyt: 20.09.2009).
- Hitchens Christopher, 2007, *Bóg nie jest wielki. Jak religia wszystko zatruwa*, Katowice: Wydawnictwo Sonia Draga.
- Hobsbawm Eric, 2008, *Wprowadzenie. Wynajdywanie tradycji*, [w:] Eric Hobsbawm, Terence Ranger, *Tradycja wynaleziona*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Hobsbawm Eric, Terence Ranger (red.), 2008, *Tradycja wynaleziona*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Hofmokr Justyna, 2008, *Internet jako dobro wspólne*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Holloway John, Eloina Pelaez, 1998, *Introduction*, [w:] John Holloway, Eloina Pelaez (red.), *Zapatista! Reinventing Revolution in Mexico*, London: Pluto Press, za: Kuligowski Waldemar, 2007, *Antropologia współczesności*, Kraków: Universitas.
- Hołówka Teresa, 1998, *Błędy, spory, argumenty*, Warszawa, Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego.
- Huizinga Johan, 1967, *Homo ludens*, Warszawa: Czytelnik.
- Humm Maggie, 1993, *Słownik teorii feminizmu*, Warszawa: Semper.
- Huntington Samuel P., 1997, *Zderzenie cywilizacji. I nowy kształt ładu światowego*, tłum. Hanna Jankowska, Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA.
- Iglicka Krystyna, 2007, *Badanie nad legalnymi migracjami zarobkowymi z Polski do Wielkiej Brytanii po 1 maja 2004 roku*, Warszawa, Centrum Stosunków Międzynarodowych, csm.org.pl (odczyt: 15.05.2008).
- Imieliński Kazimierz, Dulko Stanisław, 1988, *Przekleństwo Androgyne*, Warszawa: PWN.
- Internet Enemies. Iran*, 2009, Reporters Without Borders, <http://www.rsf.org/en-ennemi26154-Iran.html> (odczyt: 08.10.2009).
- Internet Filtering in Iran*, 2009, OpenNet Initiative, http://opennet.net/sites/opennet.net/files/ONI_Iran_2009.pdf (odczyt: 08.10.2009).
- Interpellations, arrestations et agressions des journalistes*, „Temoin” nr 307 z 13 sierpnia, s. 2.

- Jackson Preece Jennifer, 2007, *Prawa mniejszości*, Warszawa: Sic!
- Jaguś Inga, 2005, *Od wielodzietności do bezdzietności? Przemiany w poglądach na posiadanie dzieci i ich uwarunkowania*, [w:] Michalska Anna (red.), *Dylematy współczesnych rodzin*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Jakubowski Stanisław (red.), (2001), *Poradnik dydaktyczny dla nauczycieli realizujących podstawę programową w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum z uczniami niewidomymi i słabo widzącymi*, Warszawa: MEN.
- Jakubowski Stanisław, Serafin Róża, Szczepankowski Bogdan, 1993, *Pomoce techniczne dla osób niepełnosprawnych*, Warszawa: Instytut Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Centrum Badawczo-Rozwojowe Osób Niepełnosprawnych.
- James Jeffrey, 2008, *Digital Divide Complacency: Misconceptions and Dangers*, [w:] *The Information Society*, vol. 24, s. 54-61.
- Jedlecki Przemysław, *Republika Śląska w internecie*, „Gazeta Wyborcza”, dodatek katowicki z 21 listopada 2002 roku; dostępne na stronie: <http://miasta.gazeta.pl/katowice/1,35059,1165063.html>
- Jedlecki Przemysław, *Silesią będzie rządził superprezydent?* „Gazeta Wyborcza” z 13 grudnia 2006 r. i późniejsza dyskusja na <http://forum.gazeta.pl/forum/72,2.html>
- Jordan Tim, 1999, *Cyberpower. The Culture and Politics of Cyberspace and the Internet*, London – New York: Routledge.
- Jurová Anna, 2003, *From leaving the homeland to the first assimilation measures*, [w:] Michal Vašečka i in. (red.), *Čačipen pal o Rom. A global report on Roma in Slovakia*, Bratislava: Institute for Public Affairs, s. 11-22.
- Juza Marta, 2006, *Elitarne i masowe formy komunikacyjnego wykorzystania Internetu*, [w:] *Re: internet – społeczne aspekty medium*, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Juza Marta, 2006, *Sieć społeczna – nowoczesne plemię. Serwis www.orkut.com jako przykład możliwości Internetu w upowszechnianiu sieciowej formy porządku społecznego*, [w:] Jacek Kurczewski (red.), *Wielka Sieć. E-seje z socjologii Internetu*. Warszawa: TRIO, s. 233-253.
- Kahn Richard, Kellner Douglas, 2004, *New Media and Internet Activism: From the 'Battle of Seattle' to Blogging*, “New Media & Society”, vol. 6, nr 1, s. 87-95.
- Kalaga Wojciech 2007, *Wstęp*, [w:] Wojciech Kalaga (red.), *Dylematy wielokulturowości*. Kraków: Universitas, s. 6.
- Kapralska Łucja, 2001, *Internet w procesach integracji i dezintegracji społecznej*, [w:] Lesław Haber (red.), *Mikrosocjologia informacyjna (na przykładzie miasteczka internetowego AGH w Krakowie)*, Kraków: Uczelniane Wydawnictwo Naukowo-Dydaktyczne, s. 118.
- Kapralska Łucja, 2007, *Internet w procesach integracji i dezintegracji społecznej*, [w:] Lesław Haber (red.), *Mikrosocjologia informacyjna. Na przykładzie miasteczka internetowego Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie*, <http://winntbg.bg.agh.edu.pl/skrypty/0020/roz5.pdf> (odczyt: 21.12.2009).
- Kapralska Łucja, Maksymowicz Agata, 2009, *Internet jako teatr śmierci. O przeżywaniu umierania, cmentarzu i żałobie w wirtualnym świecie*, „Kultura i Społeczeństwo”, 3, s. 189-206.
- Kapralski Sławomir, 2007, *Rytuał pamięci i konstruowanie nowoczesnej tożsamości wschodnioeuropejskich Romów*, [w:] Piotr Borek (red.), *Romowie w Polsce i Europie. Historia, prawo, kultura*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, s. 158-174.
- Kapralski Sławomir, 2008, *Kierunki transformacji tradycyjnych tożsamości romskich e globalizującym się świecie*, [w:] Tadeusz Paleczny, Joanna Talewicz-Kwiatkowska (red.), *Tożsamość kulturowa Romów w procesach globalizacji*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 59-73.
- Karaś Dorota, 2009, *Awantura o dwóch tatusiów*, „Gazeta Trójmiasto” z 30 września 2009 r.

- Karwacki Arkadiusz, 2006, *Błędne koło. Reprodukcyjność kultury podklasy społecznej*. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Katz James Everett, Ronald Rice, 2002, *Social consequences of Internet use: access, involvement, and interaction*, Cambridge: MIT Press, s. 200-227.
- Kavanaugh Andrea, Kim Joon, Perez Quinones Manuel, Schmitz Joseph, Isenhour Philip, 2008, *Net Gains in Political Participation. Secondary Effects of Internet on Community*, „Information, Communication & Society”, vol. 11, nr 7, s. 933-963.
- Keck Margaret, Sikkink Kathryn, 1998, *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*, Ithaca: Cornell University Press.
- Keddie Nikki R., 2007, *Współczesny Iran. Źródła i konsekwencje rewolucji*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Kellner Douglas, 1998, *Intellectuals, the New Public Spheres and Techno-Politics*, [w:] Chris Tolouse, Timothy Luke (red.), *Politics of Cyberspace*, New York: Routledge, s. 167-186.
- Kestenberg Amighi, Janet, 1990, *The Zoroastrians of Iran: Conversion, Assimilation, or Persistence*, New York: AMS Press.
- Keysar Ariela, 2007, *Who are America's Atheists and Agnostics?*, [w:] Barry A. Kosmin, Ariela Keysar (red.), *Secularism & Secularity. Contemporary International Perspectives*, Hartford, CT: Institute for the Study of Secularism in Society & Culture, s. 33-39.
- Kleemann Werner Johann, 2003, *Das Münchhausen-Stellvertreter-Syndrom aus rechtsmedizinischer Sicht, Abstract eines Vortrags*, http://www.kinderumweltgesundheits.de/KUG/index2/pdf/aktuelles/10037_1.pdf.
- Klimowicz Marta, 2008, *Spoleczności sieciowe i nasza-klasa.pl*, „Kultura popularna”, 1(19), s. 83.
- Kłoskowska Antonina, 1983, *Socjologia kultury*, Warszawa: PWN.
- Kochanowski Jacek, 2004, *Fantazmat zróżnicowany, Socjologiczne studium przemian tożsamości gejów*, Kraków: Universitas.
- Kochanowski Jacek, 2005, *Od teorii dewiacji do teorii queer*, [w:] Krystyna Slany, Beata Kowalska, Marcin Śmietana (red.), *Homoseksualizm perspektywa interdyscyplinarna*, Kraków: Zakład Wydawniczy »NOMOS«.
- Kopaniszyn Izabela, 2007, *Rola Internetu w rozpowszechnianiu informacji zdrowotnych wśród starszych osób. Analiza zawartości serwisu www.senior.pl*, „Gerontologia Polska”, 15, nr 1-2, s. 14-20.
- Korzystanie z Internetu, 2009, Warszawa: CBOS, www.cbos.pl.
- Kosmin Barr A., Keysar Ariela, Cragun Ryan, Navarro-Rivera Juhem, 2008, *American Nones: The Profile of the No Religion Population (A Report Based on the American Religious Identification Survey 2008)*, http://www.americanreligionsurvey-aris.org/reports/NONES_08.pdf (odczyt: 15.12.2009).
- Kowska Agnieszka J., 2005, *Polska Roma. Tradycja i nowoczesność*, Warszawa: Wydawnictwo DiG.
- Kozak Marek W., 2008, *Wykluczenie – rozwój – przestrzeń*, [w:] Maria Jarosz (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa, s. 211-242.
- Kożusznik Barbara (red.), 2004, *Komunikacja w dobie Internetu*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Krause Amadeusz, 2005, *Człowiek niepełnosprawny wobec przeobrażeń społecznych*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Krejtz Krzysztof, Krejtz Izabela, 2006, *Ja w sieci – sieć we mnie. Zależności pomiędzy doświadczeniami relacji w internecie a reprezentacją obrazu siebie*, [w:] Dominik Batorski, Mirosława Marody, Andrzej Nowak (red.), *Spoleczna przestrzeń internetu*, Warszawa: Wydawnictwo SWPS Academica, s. 91-112.

- Królíková Anna, *Pomocna dłoń w cyberprzestrzeni. Poszukiwanie pomocy i formy jej udzielenia w Internecie*, [w:] Dominik Batorski, Mirosława Marody, Andrzej Nowak (red.), *Spoleczna przestrzeń Internetu*, Warszawa: Academica, s. 163-179.
- Krzysztofek Kazimierz, 2006, *Czy społeczności terytorialne przeniosą się do sieci? Kilka pytań i hipotez badawczych*, [w:] Bohdan Jałowicki, Wojciech Łukowski (red.), *Spoleczności lokalne: Teraźniejszość i przeszłość*, Warszawa: Scholar i Academica, s. 67-82.
- Krzysztofek Kazimierz, 2006, *E-okno na świat*, [w:] Kazimierz Krzysztofek, Michał Podgórski, Marta Grabowska, Albert Hupa, Marta Juza (red.), *Wielka Sieć. E-seje z socjologii Internetu*, wstęp i red. nauk. Jacek Kurczewski, Warszawa: TRIO, s. 25.
- Krzysztofek Kazimierz, Podgórski Michał, Grabowska Marta, Hupa Albert, Juza Marta (red.), 2006, *Wielka sieć. E-seje z socjologii Internetu*, wstęp i red. nauk. Jacek Kurczewski, Warszawa: TRIO.
- Krzysztofek Kazimierz, Szczepański Marek, 2002, *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Krzysztofek Kazimierz, Szczepański Marek, 2005, *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Krzyżowski Łukasz, 2008, *Liderki romskie w obliczu tradycji grupowej*, Kraków: Wojewódzka Biblioteka Publiczna.
- Kubiak Anna, 2007, *Inne śmierci. Tanatologiczne nurty we współczesnej kulturze*, „Kultura i Społeczeństwo”, nr 1, s. 169-187.
- Kuligowski Waldemar, 2007, *Antropologia współczesności*, Kraków: Universitas, s. 147-176.
- Kuźma Inga, 2008, *Etnologiczna kategoria „terenu”, a Internet*, [w:] Bożena Płonka-Syroka, Marta Staszczak (red.), *E-kultura, e-nauka, e-społeczeństwo*, Wrocław: Oficyna Wydawnicza Arboretum.
- Kwak Anna, 2005, *Rodzina w dobie przemian. Małżeństwo i kohabitacja*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Żak”.
- Kwaśniewski Krzysztof, (1992), *Socjologia mniejszości a definicja mniejszości narodowej*, „Sprawy Narodowościowe. Seria Nowa”, nr 1.
- L’Afrique noir revendique sa Renaissance*, 2001, „Le Monde” z 26 czerwca, s. 6.
- Laoual Sallaou Ismaël, 2009, *La confiscation du pouvoir*, „La route de l’histoire”, nr 463 z 1 lipca, s. 4.
- Le Ténéré au rythme d’une caravane de sel*, 2002, „Le Monde” z 5 kwietnia, s. 28.
- Leszkowicz Paweł, Kitliński Tomek, 2005, *Miłość i demokracja*, Kraków: Aureus.
- Liegeois Jean P., Gheorghie Nicolae, Sinead Shuinear N., 1995. *Roma/gypsies: a European minority*, Minority Rights Group Report.
- Lipsitz Bem Sandra, 2000, *Kobiecość, męskość. O różnicach wynikających z płci*, GWP, Gdańsk.
- Lis Renata, 2007, *Internet narzędziem kształtowania tożsamości jednostki*, [w:] Irena Borowik, Katarzyna Leszczyńska (red.), *Wokół tożsamości: teorie, wymiary, ekspresje*. Kraków: Zakład Wydawniczy »NOMOS«, s. 327-342.
- Lis Bartłomiej, 2009, *Zabiegając o odmienną edukację. Homofobiczny dyskurs i „aseksualna” szkoła*, [w:] Lucyna Kopciwicz, Edyta Zierkiewicz (red.), *Koniec mitu niewinności? Płeć i seksualność w socjalizacji i edukacji*, Warszawa: Eneteia Wydawnictwo Psychologii i Kultury, s. 71-87.
- Loewe Iwona, 2005, *Udział Internetu w kształtowaniu kompetencji kulturowej*, [w:] Marek Sokołowski (red.), *Oblicza Internetu – Internet a globalne społeczeństwo informacyjne*. Elbląg: Instytut Informatyki Stosowanej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, s. 149-154.
- Luhmann Niklas, 1984, *Soziale Systeme. Grundriß einer allgemeinen Theorie*, Frankfurt a.M.: Suhrkamp.

- M. Tandja *désavoué par la communauté internationale*, 2009, „Le Monde” z 27 czerwca, www.lemonde.fr (odczyt 10.10.2009).
- Maffesoli Michel, 2008, *Czas plemion. Schyłek indywidualizmu w społeczeństwach ponowoczesnych*, Warszawa: PWN.
- Majewski Tadeusz, 2004, *Rehabilitacja zawodowa i zatrudnienie osób niewidomych i słabo widzących*, Warszawa: Dział Wydawnictw Krajowej Izby Gospodarczo-Rehabilitacyjnej.
- Majka-Rostek Dorota, 2002, *Mniejszość kulturowa w warunkach pluralizacji. Socjologiczna analiza sytuacji homoseksualistów polskich*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Malinowska Ewa, 2008, *Stereotypy a rzeczywistość na przykładzie wybranych kategorii społecznych. Wstęp*, Łódź: Wydawnictwo Tercja.
- Mandal Eugenia, 2004, *Stereotypowe postrzeganie ról kobiet i mężczyzn jako wyznacznik karier zawodowych i funkcjonowania na rynku pracy*, [w:] *Płeć a możliwości ekonomiczne w Polsce. Czy kobiety straciły na transformacji?* Bank Światowy, raport 29205, s. 6-18.
- Marciniak Tomasz, 1998, *Trzecia fala, trzeci aspekt. Nowa zaradność ormiańskiej imigracji w Polsce*, „Przegląd Polonijny”, XXV, nr 3 (89), s. 127-136.
- Marciniak Tomasz, 2004, *Chaczkar czyli Krzyż Kwitnący*, [w:] „Bunt Młodych Duchem”, nr 6 (22), s. 18-19.
- Marciniak Tomasz, 2005, *Ormianie w Polsce na tle innych typów i modeli społeczności rozproszonych*, [w:] Barbara Cieślińska, Ewa Nowicka (red.), *Wędrowcy i migranci. Pomiedzy integracją a separacją*, Kraków, Zakład Wydawniczy »NOMOS«, s. 250-261.
- Marciniak Tomasz, 2007, *Święci a etniczna czasoprzestrzeń kulturowa*, [w:] *Istoria religij w Ukraini* (Наукoвий Цoрiчик, книга II), Lwów, LOGOS, Muzej Istorii Religij, s. 175-180.
- Marciniak Tomasz, 2008, *Azja w Europie. Rzecz o koloniach diaspyry ormiańskiej*, [w:] Jeziński Marek, Lisiecki Marcin (red.), *Azja u progu XXI wieku*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 145-154.
- Marciniak Tomasz, 2008, *Ormianie. „Polskie pokolenie 1,5”*, [w:] Marian Kempy, Grażyna Woroniecka, Paweł Załęcki (red.), *Tożsamość i przynależność. O współczesnych przemianach identyfikacji kulturowych w Polsce i w Europie*, Toruń: Wydawnictwa Naukowe UMK s. 41-49.
- Marciniak Tomasz, Nieczuja-Ostrowski Paweł, 2008, *Położenie międzynarodowe Armenii. Uwarunkowania i perspektywy (The International Situation of Armenia. Reasons and Perspectives)*, [w:] Krzysztof Iwańczuk, Tomasz Kapuśniak (red.), *Region Kaukazu w stosunkach międzynarodowych*, Lublin: UMCS, s. 69-84.
- Mariański Janusz, 2007, *Nowe wymiary zróżnicowania religijności w Polsce*, [w:] Andrzej Kojder (red.), *Jedna Polska? Dawne i nowe zróżnicowania społeczne w Polsce*, Kraków: WAM, PAN, s. 177-204.
- Marody Mirosława, *Spoleczeństwo poobywatelskie?* „Dziennik” – dodatek „Europa”, nr 30 z 27 października 2004 r.
- Márquez Gabriel G., 2006, *Sto lat samotności*, tłum. Grażyna Grudzińska, Kalina Wojciechowska, Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA.
- Marshall Gordon (red.), 2004, *Słownik Socjologii i Nauk Społecznych* Warszawa: PWN.
- Mazurek Paweł, 2003, *Internetowa grupa dyskusyjna*, „Kultura i Społeczeństwo”, 47 (1), s. 103-124.
- Mazurek Paweł, 2006, *Internet i tożsamość*, [w:] Dominik Batorski, Mirosława Marody, Andrzej Nowak (red.), *Społeczna przestrzeń Internetu*. Warszawa: SWPS, s. 113 -131.
- McCaughy Martha, Ayers Michael, (red.), 2003, *Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice*, New York: Routledge.
- McCutcheon Sean, 1991, *Electric Rivers: The Story of the James Bay Project*, New York: Black Rose Books.

- Mead Margaret, 1978, *Kultura i tożsamość. Studium dystansu międzykulturowego*, tłum. Jacek Hołówka, Warszawa: PWN.
- Miciukiewicz Konrad. 2005. *Negocjowanie tożsamości i konstruowanie wspólnoty na czacie internetowym*, [w:] Elżbieta Hałas, Krzysztof Konecki (red.), *Konstruowanie jaźni i społeczeństwa. Europejskie warianty interakcjonizmu symbolicznego*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, s. 404-424.
- Mierzyńska Anna, 2007, *Najmłodsze ofiary emigracji*, „Gazeta Współczesna” z 30 listopada, <http://www.wspolczesna.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20071130/MAGAZYN/71129012>.
- Mierzyńska Zofia, 1990, *Wakacjuszka*, Warszawa: Wydawnictwo Polonia.
- Miłoszewski Zygmunt, 2007, *wwwvoxpopuli*, „Newsweek” z 4 lutego.
- Mirga Andrzej, Mróz Lech, 1994, *Cyganie. Odmienność i nietolerancja*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Mirga Andrzej, Nicolae Gheorghe, 1998, *Romowie w XXI wieku. Studium polityczne*. Kraków: Universitas.
- Misztal Henryk, 1996, *Polskie prawo wyznaniowe*, t. I, Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL.
- Mizielińska Joanna, 2006, *Płeć, ciało, seksualność*, Kraków: Universitas.
- Młynarczyk Michał, *Coraz więcej magii w technologii*, dostępny: http://technologie.gazeta.pl/technologie/1,82011,7418592,Coraz_wiecej_magii_w_tehnologii.html (odczyt: 10.01.2010).
- Morbiter Janusz, 2002, *O niektórych mitach edukacji wspieranej komputerowo*, [w:] „Konspekt”, nr 13, <http://www.wsp.krakow.pl/konspekt13/morbiter13.html> (odczyt: 27.07.2007).
- Mosse Kate, 2005, *Labirynt*, tłum. Agnieszka Barbara Ciepłowska. Warszawa: Prószyński i S-ka.
- Mróz Lech, 1978, *Badanie dystansu etnicznego: Cyganie – Polacy*, „Etnografia Polska”, XXII, z. 2, s. 15-27.
- Mucha Janusz, 1988, *Niewierzący jako zbiorowość społeczna*, „Studia Socjologiczne”, nr 3, s. 187-198.
- Mucha Janusz, 1995, *Kultura dominująca jako kultura obca. Mniejszości kulturowe a grupa dominująca we współczesnej Polsce*, [w:] Antoni Sulek, Józef Styk (red.), *Ludzie i instytucje. Stawianie się ładu społecznego. Pamiętnik IX Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego*, t.2, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 105-120.
- Mucha Janusz, 1997, *Kultury mniejszościowe w Polsce i ich wizje kultury dominującej. Stan badań nad wybranymi mniejszościami i nowy projekt badawczy*, [w:] Grzegorz Babiński, Janusz Mucha, Andrzej Sadowski (red.), *Polskie badania nad mniejszościami kulturowymi*, Białystok: Wydawnictwo Filii Uniwersytetu Warszawskiego, s. 5-25.
- Mucha Janusz, 2005, *Oblicza etniczności. Studia teoretyczne i empiryczne*, Kraków: Zakład Wydawniczy »NOMOS«, s. 291-297.
- Mucha Janusz, Pactwa Bożena, 2008, *„Status mniejszościowy” i ambiwalencja tożsamości w społeczeństwach wielokulturowych*, Tychy: Śląskie Wydawnictwa Naukowe, s. 10
- Muster Rafał, 2008, *Diagnoza kierunków rozwoju rynku pracy w Rudzie Śląskiej*, PUP, Ruda Śląska.
- Muster Rafał, 2009, *Diagnoza kierunków rozwoju tradycyjnego, przemysłowego rynku pracy w Rudzie Śląskiej. Wnioski końcowe, rekomendacje oraz praktyczne możliwości wykorzystania badań*, [w:] Maria Gagacka, Katarzyna Głąbika (red.), *Współczesne wyzwania dla lokalnej polityki społecznej*, Radom: Politechnika Radomska i Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej.
- Narodziła się śląska Wikipedia*, „Gazeta Wyborcza”, dodatek katowicki z 6 kwietnia 2007 r., dostęp na stronie: <http://serwisy.gazeta.pl/kraj/1,34309,4042539.html>.
- Naznaczeni. Mniejszości seksualne w Polsce. Raport 2008, 2009*, Ireneusz Krzemiński (red.), Warszawa: Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego.

- Niech będą Katowice, bo to znana nazwa. Tomasz Malkowski rozmawia z Janiną Kopietz-Unger. „Gazeta Wyborcza” z 2 lutego 2007 r. i późniejsza dyskusja na <http://forum.gazeta.pl/forum/72,2.html>.
- Niger: *le président Tandja dissout la Cour constitutionnelle*, 2009, „Le Monde” z 29 czerwca, www.lemonde.fr (odczyt : 10.10.2009).
- Niger: *l'opposition dénonce le coup d'Etat du président*, 2009, „Le Monde” z 27 czerwca, www.lemonde.fr (odczyt : 10.10.2009).
- Nigeryjski Urząd Statystyczny (Institut Nationale de la Statistique), www.stat-niger.org.
- Norris Pippa, 2000, *A Virtuous Circle: Political Communications in Postindustrial Society*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Nowak Andrzej, Krejtz Krzysztof, 2006, *Internet z perspektywy nauk społecznych*, [w:] Dominik Batorski, Mirosława Marody, Andrzej Nowak (red.), *Spoleczna przestrzeń Internetu*, Warszawa: SWPS, s. 5-19.
- Nowak Andrzej, Krejtz Krzysztof, 2009, *Znaczenie Internetu dla funkcjonowania jednostki w społeczeństwie informacyjnym*, [w:] Krzysztof Krejtz (red.), *Diagnoza Internetu 2009*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, s. 7-16.
- Nowak Jacek, 2003, *Zaginiony świat? Nazywają ich Lemkami*, Kraków: Universitas.
- Nowak Jacek, 2004, *Niepokoje tożsamościowe Rusinów*, [w:] Mariola Flis (red.), *Etyczny wymiar tożsamości kulturowej*, Kraków: Zakład Wydawniczy »NOMOS«, s. 47-68.
- Nowak Jerzy Stanisław, *Spoleczeństwo informacyjne. Geneza i definicje*. www.silesia.org.pl/.../Nowak_Jerzy_Spoleczenstwo_informacyjne-geneza_i_definicje.pdf (odczyt: 30 IV 2010).
- Nowicka Ewa, 1997, *Różnorodność kultur jako wartość*, „Spoleczeństwo Otwarte”, nr 1.
- Ogryzko-Wiewiórkowski Henryk, 1986, *Analiza treści*, [w:] idem, *Wprowadzenie do metod badawczych w socjologii*, Lublin: UMCS.
- Okólski Marek, 2006, *Najnowsze migracje z Polski – mity i fakty*, [w:] *Migracja zarobkowa z Polski do krajów Unii Europejskiej – wyzwania dla państwa. Materiały konferencji zorganizowanej przez Komisję Spraw Emigracji i Łączności z Polakami z Granicą pod patronatem Marszałka Senatu Bogdana Borusewicza*, Warszawa: Kancelaria Senatu RP, s. 12-22.
- Olcoń-Kubicka Marta, 2006, *Uspołecznienie macierzyństwa przez dyskurs w przestrzeni internetowej*, [w:] Dominik Batorski, Mirosława Marody, Andrzej Nowak (red.), *Spoleczna przestrzeń Internetu*, Warszawa: Academica, s. 267-281.
- Olcoń-Kubicka Marta, 2009, *Indywidualizacja a nowe formy wspólnotowości*, Warszawa: Wydawnictwo „Scholar”.
- Olechnicki Krzysztof, Załęcki Paweł, 1997, *Słownik Socjologiczny*, Toruń: Graffiti.
- Oleksy Elżbieta 2008, *Wprowadzenie*, [w:] Elżbieta Oleksy (red.), *Tożsamość i obywatelstwo w społeczeństwie wielokulturowym*, Warszawa: PWN.
- Olszański Leszek, 2006, *Dziennikarstwo internetowe*, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Olszak Susan, 1983, *Contemporary ethnic mobilization*, „Annual Review of Sociology”, vol. 9, s. 355-374.
- O'Reilly Tim, 2005, *What Is Web 2.0. Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*, <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html>.
- Orwell George, 2009, *Rok 1984*, tłum. Tomasz Markowicz, Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA.
- Osipczuk Małgorzata, 2007, *Internetowe grupy wsparcia*, <http://lepszy.ovh.org/pomoc/grupywsparcia.htm> (odczyt: 02.10.2007).
- Ostolski Adam, 2005, *Żydzci, geje i wojna cywilizacji*, „(op. cit.)”, 2(23)/2005, 16-17.
- Ostrowska Antonina, 1991, *Śmierć i umieranie*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Almapress.
- Pachter Carrie, 2000, *Growing Up with a Lesbian Mother: A Theoretically-based Analysis of Personal Experience*, „Sexualities”, vol. 3(4), s. 396-408.

- Palczyński Tadeusz, 1994, *Mniejszość jako socjologiczna kategoria analizy*, „Studia Socjologiczne”, nr 2, s. 125-140.
- Palczyński Tadeusz, 1998, *Mniejszości*, [w:] *Encyklopedia Socjologiczna*, Warszawa: Oficyna Naukowa, s. 259-264.
- Palczyński Tadeusz, 1999, *Mniejszości*, [w:] *Encyklopedia socjologii*, Warszawa: PWN, s. 260.
- Pankowski Krzysztof, 2006, *Emigrować i wracać. Analiza treści dyskusji internetowych na temat najnowszej fali emigracji z Polski*, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
- Pasquale Frank L., 2007, *Unbelief and Irreligion, Empirical Study and Neglect of*, [w:] Tom Flynn (red.), *The New Encyclopedia of Unbelief*, Amherst, New York: Prometheus Books, s. 760-766.
- Perdzyńska Katarzyna, 2009, *Sytuacja osób homoseksualnych w Polsce. Krytyczny przegląd dotychczasowych badań*, [w:] Ireneusz Krzemiński (red.), *Naznaczeni. Mniejszości seksualne w Polsce. Raport 2008*, Warszawa: Instytut Socjologii UW, s. 13-65.
- Perdzyńska Katarzyna, *Tożsamość lesbijek i gejów a transformacja ustrojowa w Polsce*, [w:] *Polska po 20 latach wolności*, Warszawa: Instytut Socjologii UW [w druku].
- Pędzich Wojciech, 1996, *Ludzie starzy*, Warszawa: Centrum Rozwoju Służb Społecznych.
- Phillips Bruce A., 2007, *Putting Secularity in Context*, [w:] Barry A. Kosmin., Ariela Keysar (red.), *Secularism & Secularity. Contemporary International Perspectives*, Hartford, CT: Institute for the Study of Secularism in Society & Culture, s. 27-31.
- Pickard Victor, 2008, *Cooptation and Cooperation: Institutional Exemplars of Democratic Internet Technology*, „New Media Society”, vol. 10, s. 625-645.
- Pickerill Jenny, 2006, *Radical Politics on the Net*, „Parliamentary Affairs”, vol. 59, nr 2, s. 266-282.
- Pietrzak Michał, 1995, *Prawo wyznaniowe*, Warszawa: PWN.
- Piotrowski Mariusz, 2008, *Sieć 2.0 i Kultura 2.0 – specyfika nowego podejścia do komunikacji w Internecie*, [w:] Mirosława Wawrzak-Chodaczek (red.), *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 85-95.
- Pisowicz Andrzej, Mas'ud Fracyon, 1995, *Fārsi. Materiały do nauki języka perskiego*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Podgórski Michał, 2006, *Wirtualne społeczności i ich mieszkańcy. Próba e-tnografii*, [w:] Kazimierz Krzysztofek, Michał Podgórski, Marta Grabowska, Albert Hupa, Marta Juza (red.), *Wielka Sieć. E-seje z socjologii Internetu*, wstęp i red. nauk. Jacek Kurczewski, Warszawa: TRIO.
- Porębski Leszek, 2001, *Elektroniczne oblicze polityki. Demokracja, państwo, instytucje polityczne w okresie rewolucji informacyjnej*, Kraków: Uczelniane Wydawnictwa Naukowo-Dydaktyczne AGH.
- Porębski Leszek, 2008, *Wykorzystanie Internetu w procesach komunikacji politycznej*, [w:] Wawrzak-Chodaczek Mirosława (red.), *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 141-152.
- Preece Jenny, Diane Maloney-Krichmar, Abras Chadia, 2003, *History and emergence of online communities*, [w:] Barry Wellman (red.), *Encyclopedia of Community*, London: Berkshire Publishing Group, Sage.
- Prensky Marc, 2001a, *Digital Natives, Digital Immigrants*, “On the horizon”, vol. 9, nr 5, dostępny: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> (odczyt: 14.12.2009).
- Prensky Marc, 2001b, *Digital Natives, Digital Immigrants Part II: Do They Really Think Differently?*, “On the horizon”, vol. 9, nr 6 dostępny: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part2.pdf> (odczyt:14.12.2009).

- Pręgowski Michał Piotr, 2006, *Między słowami. O wieloznaczności terminologii internetowej*, [w:] (redakcja zbiorowa), *Re: internet – społeczne aspekty medium. Polskie konteksty i interpretacje*, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, s. 413-425.
- Prillwitz Siegmund, 1996, *Język, komunikacja i zdolności poznawcze niesłyszących*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Prognoza ludności na lata 2008–2035*, 2008, GUS, dostępny: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_L_prognoza_ludnosci_na_lata2008_2035.pdf (odczyt: 30.11.2009).
- Przywara Barbara, 2006, *Cybespołeczności czy wirtualne zbiorowości?*, [w:] Lesław H. Haber, Marian Niezgoda (red.), *Spółczesność informacyjna: Aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 239-253.
- Pyka Robert, 2009, *Między demokracją opinii a demokracją wiedzy – w poszukiwaniu tej prawdziwej*, [w:] *E-gospodarka, e-społeczeństwo w Europie Środkowej i Wschodniej*, Sławomir Patrycki (red.), Lublin: Wydawnictwo KUL, s. 200-203.
- Qānun-e Asāsi-ye Ġomhuri-ye Eslāmi-ye Irān*, <http://tafatton.ir/plugins/content/content.php?content.213> (odczyt: 08.10.2009).
- Ragin Charles, 1979, *Ethnic political mobilization: the Welsh case*, „American Sociological Review”, nr 4, s. 619-635.
- Rapport mondial sur le développement humain*, 2009, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_FR_Indicators.pdf (odczyt 6.10.2009).
- Reppesgaard Lars, 2009, *Imperium Google. Google zna Cię lepiej niż sądzisz*, Warszawa: Wydawnictwo BC.edu, s. 14-47.
- Rheingold Howard, 1993, *The Virtual Community: Finding Connection in a Computerized World*, Addison-Wesley Longman Publishing Co., Inc. Boston, MA, USA.
- Rheingold Howard, *The Virtual Community*, the electronic version: http://www.planetfreebook.com/Classic_collection/classic_books_author_R_PDF_edited_filenames/Rheingold.Howard%20!The%20Virtual%20Community.pdf
- Rheingold, Howard, 2000, *The Virtual Community. Homesteading on the Electronic Frontier Revised Edition*, First MIT Press Edition, <http://www.rheingold.com/vc/book/> (odczyt: 30.04. 2010).
- Rich Adrienne, 1999/2000, *Przymusowa heteroseksualność a egzystencja lesbijek*, tłum. Agnieszka Grzybek, „Furia Pierwsza”, 4/5, s. 91-127.
- Richardson Justin, Parnell Peter, 2009, *Z Tango jest nas troje*, Warszawa: Wydawnictwo AdPublik.
- Robertson Ronald, 1992, *Globalization: Social Theory and Global Culture*, London: Sage Publications.
- Roczne sprawozdania Zarządu Głównego Polskiego Związku Niewidomych za rok 2008*, 2009, Warszawa: PZN.
- Rosenberg Donna Andrea, 2002: *Das Munchhausen-by-proxy-Syndrom: Falsches Spiel mit der Krankheit*, [w:] Mary Edna Helfer, Ruth S. Kempe, Richard D. Krugman (red.): *Das mißhandelte Kind*, Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 615-642.
- Rosenstone Steven, Hansen John, 1993, *Mobilization, Participation and Democracy in America*, New York: Macmillan.
- Rybak Agnieszka, 2007, www.umieram.com, dostęp w: www.rp.pl/artykul/73308.html (odczyt: 06.09.2009).
- Rybicki Paweł, 1979, *Struktura społecznego świata*, Warszawa: PWN.
- Rybicki Paweł, 2007, *Z podstawowych zagadnień grupy społecznej*, [w:] Piotr Sztompka, Marek Kucia (red.), *Socjologia. Lektury*, Kraków: Znak, s. 260-265.
- Sanasarian Eliz, 2000, *Religious Minorities in Iran*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Schoffler Max, b.r.wyd., *Niewidomy w życiu narodu – Socjologia ślepoty*, maszynopis w Bibliotece Centralnej PZN.

- Szczepanek Peter K. [pksczepanek@gmx.de], **Wysłano:** 13 grudnia 2006 11:46, **Do:** pksczepanek@gmx.de, **Temat:** Advent, Weihnachten, Bytom, Fallschirmturm -Wieża, SHOS von P.K. Szczepanek.
- Szczepanek Peter K. [pksczepanek@gmx.de], **Wysłano:** 14 października 2007 15:34 **Do:** Peter K. Szczepanek **Temat:** Dialekt Baumberg-ski, G. Kot, Slazaczka-Blazanka, filozofia, Czarna Madonna w Benrath.
- Silverman David, 2008, *Interpretacja danych jakościowych. Metody analizy rozmowy, tekstu i interakcji*, Warszawa: PWN.
- Simonides Dorota, 1976, *Współczesny folklor słowny dzieci i nastolatków*, Wrocław – Warszawa: PWN.
- Sitek Wojciech, 1996, *Mniejszość w warunkach zagrożenia. Pamiętniki Łemków*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 12.
- Siuda Piotr, 2006, *Spoleczności wirtualne. O wspólnotowości w społeczeństwie sieciowym*, [w:] Marek Sokołowski (red.), *Oblicza Internetu. Internet w przestrzeni komunikacyjnej XXI wieku*, Elbląg: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, s. 179-186.
- Siuda Piotr, 2008, *Wirtualna komunikacja z własnym narodem, czyli rola Internetu w podtrzymywaniu tożsamości narodowej emigrantów*, [w:] Mirosława Wawrzak-Chodaczek (red.), *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 125-140.
- Siuda Piotr, 2009, *Kryteria wspólnotowości w Internecie*, „Kultura i Edukacja”, nr 4 (27), s. 21-37.
- Slany Krystyna, 2002, *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego w ponowoczesnym świecie*, Kraków: Zakład Wydawniczy »NOMOS«.
- Slany Krystyna, Szczepaniak-Wiecha Izabela, 2003, *Fenomen bezdzietności we współczesnych wysoko rozwiniętych społeczeństwach*, „Małżeństwo i Rodzina”, nr 1.
- Small Gary, Vorgan Gigi, 2008, *iBrain: Surviving the Technological Alteration of the Modern Mind*, New York: Harper Collins Publishers.
- Smith Michael, 1992, *Mniejszości: problemy i propozycja ich rozwiązania*, tłum. Jarosław Rokicki, [w:] Zdzisław Mach, Andrzej Paluch (red.), *Sytuacja mniejszościowa i tożsamość*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 43-74.
- Snow David A., Benford Robert D., 1988, *Ideology, frame resonance, and participant mobilization*, „International Social Movement Research”, s. 197-217.
- Sokołowski Marek, 2004, *Oblicza Internetu*, Elbląg: PWSZ, Biskupiec „Algraf”.
- Sokół Maria, Sokół Radosław, 2008, *Blog więcej niż internetowy pamiętnik*, Gliwice: Helion.
- Sondej Anna, 2007, *Polska bez Polek?* <http://studente.pl/artykuly/5029/Polska-bez-Polek/>.
- Southall D.P., Plunkett C.B., Banks M.W., Falkov A.F., Samuels M.P., 1997, *Covert video recordings of life-threatening child abuse: Lessons for child protection*, „Pediatrics”, 100, 735-760.
- Staranowski Marcin, 2004, *Trudne pojecie mniejszość*, „Res Humana”, nr 3, s. 17-21.
- Starcom MediaVest, 2009, *Startrack 2009. Internet skutecznie wciągnął Polaków*, dostępny: <http://dl.dropbox.com/u/23514/Startrack2009.pdf> (odczyt: 10.11.09).
- Stein Laura, 2009, *Social Movement Web Use in Theory and Practice. A Content Analysis of US Movement Websites*, „New Media and Society”, vol. 11 (5), s. 749-771.
- Stosunek do mniejszości narodowych*, 1999, CBOS, Komunikat z badań dostępny: <http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/1999/KOM138/KOM138.HTM> (odczyt: 14.03.2005).
- Strzelecka Alicja, 2007, *Rola zjawiska transseksualizmu w procesie przekraczania barier płci*, http://transfuzja.org/pl/artykuly/artykuly_i_opracowania/rola_zjawiska_transseksualizmu_w_procesie_przekraczania_barier_płci.htm (odczyt: 31.12.2009).
- Suler John, 1999, *The Psychology of Cyberspace*, <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/psyber.html> (odczyt: 31.12.2009).

- Szczepankowski Bogdan, 1999, *Niesłyszący, głusi, głuchoniemi: wyrównywanie szans*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Szczepański Marek Stanisław, 2003, *Zamiast przedmowy: ludzie z sieci i cnoty obywatelskie*, [w:] Andrzej Matczewski (red.), *Praca i zarządzanie w sieciach*, Tychy: Śląskie Wydawnictwo Naukowe.
- Szlendak Tomasz, 2003, *Zaniedbana piaskownica*, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
- Szmiągalska Barbara, 2008, *Rola Internetu w biegu życia człowieka*, [w:] Barbara Szmiągalska (red.), *Cale życie w sieci*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Szpunar Magdalena, 2004, *Spoleczności wirtualne jako nowy typ społeczności – eksplikacja socjologiczna*, „Studia Socjologiczne”, nr 2 (173), s. 95-135.
- Szpunar Magdalena, 2005, *Internet jako pole poszukiwań i konstruowania własnej tożsamości*, [w:] Elżbieta Hałas, Krzysztof Konecki (red.) *Konstruowanie jaźni i społeczeństwa. Europejskie warianty interakcjonizmu symbolicznego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, s. 378-403.
- Sztompka Piotr, 2004, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków: Wydawnictwo Znak.
- Sztompka Piotr, 2005, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*. Kraków: Wydawnictwo Znak, s. 526-537.
- Sztumski Janusz, 2005, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice: Śląsk.
- Ślusarczyk Czesław, 2007, *Rola Internetu w edukacji osób niepełnosprawnych*, [w:] Marcin Dąbrowski, Maria Zając, *Rozwój e-edukacji w ekonomicznym szkolnictwie wyższym*, Warszawa FPAKe, s. 222-228.
- Ślusarczyk Czesław, 2009, *Możliwości i ograniczenia realizacji elektronicznych operacji bankowych przez osoby niewidome i słabowidzące*, „Ekonomiczne problemy usług”, nr 35, s. 497-504.
- Śmierć w Internecie, [w:] Anna Siwik, Lesław H. Haber (red.), *Od robotnika do internauty. W kierunku społeczeństwa informacyjnego*. Kraków: Wydawnictwo AGH, s. 309-320.
- Tandja zostaje, 2009, <http://afryka.org/index.php?showNewsPlus=4350>, (odczyt: 10.10.2009).
- Tarkowska Elżbieta, 2005, *Kategoria wykluczenia społecznego a polskie realia*, [w:] Małgorzata Ostrowska (red.), *Skazani na wykluczeni*, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, s. 16-30.
- Tarkowski Alek, Homfokl Justyna, 2005, *Wyszukiwarki jako gatekeeperzy Internetu*, [w:] Marek Sokołowski (red.), *Oblicza Internetu – Internet a globalne społeczeństwo informacyjne*, Elbląg: Instytut Informatyki Stosowanej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, s. 55-73.
- TEGL, 2006, *Queer Index Group (QIG): media*, (raport; dostępny był na stronie www.tegl.eu (odczyt: 30.01.2008; obecnie strona nie funkcjonuje).
- Thiedeke Udo, 2008, *Die Gemeinschaften der Eigensinnigen. Interaktionsmediale Kommunikationsbedingungen und virtuelle Gemeinschaften*, [w:] Friederike von Gross, Winfried Marotzki, Uwe Sander (red.), *Internet – Bildung – Gemeinschaft*, Wiesbaden: VS-Verlag, s. 45-73.
- Tilly Charles, 1978, *From Mobilization to Revolution*, Reading: Addison-Wesley.
- Tomaszewska Hanna, 2008, *Uczestnicy forów internetowych o migracji zarobkowej rodziców i jej konsekwencjach dla dzieci*, [w:] Ewa Kozdrowicz, Bartłomiej Walczak, *Migracja – Rodzina – Dziecko*, „Pedagogika Społeczna”, nr 3 (29), s. 105-142.
- Tomaszewski Piotr, 2005, *Rola wychowania dwujęzycznego w procesie depatologizacji głuchoty*, „Polskie Forum Psychologiczne”, t. 10, nr 2, s. 174-190.
- Tondos Jarosław, 2006, *Wojownicy pustyni*, „Dziennik Zachodni”, dodatek „Nasze podróże”, nr 48, s. 2.
- Tuquoi Jean-Pierre, 2009, *Le président Mamadou Tandja obtient par référendum le pouvoir de rester à la tête du Niger*, „Le Monde” z 9 sierpnia, www.lemonde.fr (odczyt 10.10.2009).

- Turkot Marcin, 2009, *Zostań e-śmiertelnym*, [w:] blog.enet.pl/39277,archiwum_goracy.html, (odczyt: 20.10.2009).
- Tyrała Radosław, 2008, *O polskich niewierzących i ich (relatywnym) statusie mniejszościowym*, [w:] Janusz Mucha, Bożena Pactwa (red.), «*Status mniejszościowy*» i ambiwalencja tożsamości w społeczeństwach wielokulturowych, Tychy: Śląskie Wydawnictwa Naukowe, s. 209-227.
- Tyrała Radosław, 2009a, *Ślub humanistyczny po polsku – konteksty i konsekwencje*, [w:] Józef Baniak (red.), *Socjologia Religii. Sacrum i profanum w codziennym życiu rodziny polskiej na tle aktualnej zmiany społecznej*, Poznań: Wydział Teologiczny UAM, t. 7, s. 253-271.
- Tyrała Radosław 2009b, *Czy ateista to nihilista? Semantyka w służbie destygmatyzacji*, [w:] Agata Maksymowicz (red.), *Moralne dylematy Polaków w ponowoczesności*, Kraków: Zakład Wydawniczy »NOMOS«, s. 194-204.
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 roku o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* (Dz.U. z 2005 r. Nr 17, poz. 141), dostępne na stronie: <http://www.mswia.gov.pl/portal/pl/178/2958/>
- Vaccari Cristian, 2008, *From the Air to the Ground: The Internet in the 2004 US Presidential Campaign*, „New Media Society”, vol. 10, s. 647-665.
- Van Dijk Teun A., 1992, *Discourse and the Denial of Racism*, „Discourse and Society”, 3 (1), s. 87-118.
- Vansina Jan, 1985, *Oral tradition as History*, Wisconsin: Un. Press Madison.
- Verba Sidney, Nie Norman, 1972, *Participation in America. Political Democracy and Social Equality*, New York: Harper and Row.
- Vermeersch Peter, 2006, *The Romani Movement: Minority Politics and Ethnic Mobilization in Contemporary Central Europe*, New York – Oxford: Berghahn Books.
- Walczak Bartłomiej, 2008, *Migracje rodzicielskie – skala zjawiska oraz jego wychowawcze i edukacyjne implikacje*, [w:] Ewa Kozdrowicz, Bartłomiej Walczak, *Migracja – Rodzina – Dziecko*, „Pedagogika Społeczna”, nr 3 (29), s. 143-162.
- Wallace Patricia, 2001, *Psychologia Internetu*, Warszawa: PWN.
- Wallace Patricia, 2003, *Psychologia Internetu*, Poznań: Rebis.
- Wallace Patricia, 2005, *Psychologia Internetu*, Poznań: Rebis.
- Wąsiński Arkadiusz, 2006, *Kategoria prefiguratywności w edukacyjnym dialogu międzypokoleniowym*, [w:] Arkadiusz Wąsiński, Weronika Świerczyńska-Głównia (red.), *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Umiejętności Społecznych w Poznaniu „Wiedza i Umiejętności”*, s. 139-151.
- Webster Frank, 2002, *Theories of the information society*, Cambridge: Routledge, s. 1-30.
- Wertsch James V., 2002, *Voice of Collective Remembering*, Cambridge: Cambridge Un. Press.
- Wilkanowicz Stefan, 1995, *Konflikt czy współdziałanie. Media a problemy mniejszościowe*. Kraków: Fundacja Kultury Chrześcijańskiej „Znak”, s. 46-47.
- Wilson Kenneth, Wallin Jennifer, Reiser Christa, 2003, *Social Stratification and the Digital Divide*, „Social Science Computer Review”, vol. 21, nr 2, s. 133-143.
- Wirth Louis, 1945, *The Problem of Minority Groups*, [w:] Ralph Linton (red.), *The Science of Man in the World of Crisis*, New York: Columbia Univeristy Press, s. 347-372.
- Wisłocki Seweryn, 2004, *Tabor Pamięci Romów?* „Dialog-Pheniben”, nr 7, s. 18-19.
- Wittel Andreas, 2001, *Towards a Network Sociality*, „Theory, Culture and Society”, t. 18 (6), s. 51-76.
- Wojakowski Dariusz, 2007, *Swojskość i obcość w zmieniającej się Polsce*. Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN, s. 72-100.
- Wódz Kazimiera, Wieczorek Tadeusz (red.), 2007, *Społeczeństwo informacyjne: praca zbiorowa*, Dąbrowa Górnicza: WSB.
- Wrzosiński Piotr, *Dlaczego Żakowski obraża Internautów?* <http://wnet.bblog.pl/wpis,dlaczego;zakowski;obraza;internautow,34115.html> (odczyt: 09.08.2009).

- Yerkanyan Artem, 2000, *Brain Drain from Armenia Threatens Country's Development*, „The California Courier. The newspaper for All Armenians”, febr. 17, s. 4.
- Yi-Fu Tuan, 1987, *Przestrzeń i miejsce*, tłum. Agnieszka Morawińska, Warszawa: PIW.
- Zajączkowski Włodzimierz, Kuhn Andrzej, 1982, *Niger*, Warszawa: Książka i Wiedza.
- Zawiła Małgorzata, 2008, *Religia i śmierć. trajektoria umierania i jej religijne elementy na przykładzie środowisk hospicyjnych w Polsce*. Kraków: Zakład Wydawniczy »NOMOS«.
- Zielińska-Więczkowska Halina, Kędzióra-Kornatowska Kornelia, Kornatowski Tomasz, 2008, *Starość jako wyzwanie*, „Gerontologia Polska”, t. 16, nr 3, s. 131-136.
- Zieliński Jarosław, 2009, *Funkcje współczesnego Internetu*, Winter.pl, <http://www.winter.pl/internet/funkcje.html> (odczyt: 26.09.2009).
- Zuckerman Phil, 2007, *Atheism: Contemporary Numbers and Patterns*, [w:] Martin Michael (red.), *The Cambridge Companion to Atheism*, Cambridge University Press, s. 47-65.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE:

- <http://anglia.interia.pl/wiadomosci/lokalne/news/imigranci-jedza-labedzie,1068528> (odczyt: 14.09.2009).
- <http://anglia.interia.pl/wiadomosci/lokalne/news/imigranci-jedza-labedzie/komentarze,1068528,1,14639323,3> (odczyt: 15.09.2009).
- <http://ewaa2006.blog.onet.pl> (odczyt: 30. 08. 2009).
- <http://forum.gazeta.pl/forum/72,2.html?f=639&w=41473322&v=2&s=0>
- <http://miria.blog.onet.pl> (odczyt: 30. 08. 2009).
- <http://pamiętnik-zmarlego.blog.pl/archiwum/?rok=2002&miesiac=2, z 5. 11. 2009>
- <http://pjm.interpsi.ok.pl> (odczyt: 14.10.2009)
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:G%C3%B3rno%C5%9B%C4%85ska_Wikipedia
- <http://pup.gora.sisco.info/?id=350> (odczyt: 28.12.2009).
- http://pup-wabrzezno.pl/upload/grafika/infokiosk_min.jpg (odczyt: 28.12.2009).
- <http://www.alexa.com/topsites/countries/PL>
- <http://www.bezdzieci.pl>
- <http://www.cazr.pl>
- <http://www.cnin.uw.edu.pl>
- <http://www.deaf.pl> (odczyt: 14.10.2009).
- <http://www.dlaczego.org.pl>
- <http://www.dom-misi.org> (odczyt: 30. 08. 2009).
- <http://www.elternsehnsucht.de.vu> (odczyt: 29.12.2009).
- <http://www.errc.org>
- <http://www.firr.org.pl>
- <http://www.fundacjakokon.pl>
- <http://www.gazeta.pl>
- <http://www.gbritain.net/forum/viewtopic.php?f=29&t=4247&hilit=oszust+nieuczciwy> (odczyt: 15.12.2009).
- <http://www.gbritain.net/news.php?id=2442> (odczyt: 20.12.2009).
- <http://www.hitano.pl/info.html>
- <http://www.jagd-auf-muetter.de> (odczyt: 29.12.2009).
- <http://www.judith-schaefer.com> (odczyt: 22.12.2009).
- http://www.kalejakha.pl/www_towarzystwo/index.php
- <http://www.kinderklau.de> (odczyt: 8.10.2009).
- <http://www.kinderklau.de.vu> (odczyt: 18.01.2010).
- <http://www.kobiety-kobietom.com>
- <http://www.kobietyromskie.free.ngo.pl>

- <http://www.konferencjagmg.pl>
<http://www.lambda.org/symbols.htm>
<http://www.mojawyspa.co.uk/artykuly/25648/Skazali-go-za-napad-na-Polaka> (odczyt: 20.12.2009).
<http://www.mostnadziei.pl> (odczyt: 30. 08.2009).
<http://www.muenchhausen-opfer.de> (odczyt: 18.01.2010).
<http://www.nasza-klasa.pl>
<http://www.new.tyfloswiat.pl>
<http://www.niewidomi.org.pl>
<http://www.onsi.pl> (odczyt: 14.10.2009).
<http://www.parnoforo.wer.pl/portal.php>
<http://www.petra-heller.com> (odczyt: 18.01.2010).
<http://www.pzn.org.pl>
<http://www.raslaska.aredia.net>
<http://www.rasopole.org/phpBB2/>
<http://www.rasopole.org/phpBB2/viewforum.php?f=16&sid=29fc861ffa05ca0fe900a79db83d74d4>
<http://www.rasopole.org/phpBB2/viewtopic.php?t=1298>
<http://www.razom.net.pl>
<http://www.romanationalcongress.webs.com>
<http://www.romenews.com/community/index.php?newlang=eng>
<http://www.romowie.com>
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_ludnosc_stan_i_struktura_demograficzno_spoleczna.pdf
<http://www.stowarzyszenie.romowie.net>
<http://www.stowrom.free.ngo.pl/index.html>
<http://www.switaj.eu> (odczyt: 30. 08. 2009).
<http://www.we-dwoje.pl>
<http://www.widzialni.eu/>
<http://www.zak.co.il/d/deaf-info/old/commandments.html> (odczyt: 14.10.2009).